ΔΗΜΟΣ
ΘΕΝΟΥΣ ΠΡΟΣ
λεπτίνην λόγος.

DEMOSTHE
nis contra legem Leptinæ
oratio.

*Pro ſchola Argentinenſi per Vuendelinum
Rihelium. Menſe Aprili.
Anno.* M D XXXIX.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
Ο ΠΡΟΣ ΤΩΝ ΛΕΠΤΙΝΗΝ ΛΟΓΟΣ.

Ἄνδρες δικασταί. μάλιστα μὲν εἵνεκα τοῦ νομίζειν συμφέρειν τῇ πόλει λελύσθαι τὸν νόμον, εἶτα καὶ τοῦ παιδὸς εἵνεκα τοῦ χαβρίου, ὡμολόγησα τούτοις, ὧν οἷός τε ὦ, συνερεῖν. ἔστι δὲ οὐκ ἄδηλον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοῦθ᾽, ὅτι λεπτίνης, κἂν τις ἄλλος ὑπὲρ τοῦ νόμου λέγῃ, δίκαιον μὲν οὐδὲν ἐρεῖ περὶ αὐτοῦ, φήσει δ᾽ ἀναξίους τινὰς ἀνθρώπους εὑρομένους ἀτέλειαν, ἐκδεδυκέναι τὰς λῃτουργίας, καὶ τούτῳ πλείστῳ χρήσεται τῷ λόγῳ. ἐγὼ δ᾽ ὅτι μὲν τινῶν κατηγοροῦντας, πάντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρεὰν τῶν ἀδικούντων ἐστὶν, ἐάσω. καὶ γὰρ εἴρηται τρόπον τινὰ, καὶ ὑφ᾽ ὑμῶν ἴσως γιγνώσκεται. ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ἂν ἐροίμην ἡδέως αὐτὸν, τίνος εἵνεκα, εἰ τὰ μάλιστα μὴ τινὲς ἀλλὰ πάντες ἦσαν ἀνάξιοι, τῶν αὐτῶν ἠξίωσεν ὑμᾶς τε καὶ τούτους. ἐν μὲν γὰρ τῷ γράψαι μηδένα εἶναι ἀτελῆ, τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν, ἐν δὲ τῷ προσγράψαι, μηδὲ τὸ λοιπὸν

ἐξεῖναι ὑμᾶς, τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖναι. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ' ἂν φήσειεν εἰπεῖν, ὡς τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν δωρειάν, ἀναξίους νομίζων, οὕτω καὶ τὸν δῆμον ἀνάξιον ἡγεῖτο, κύριον εἶναι τοῦ δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ ἐάν τῳ βούληται. ἀλλὰ νὴ Δία ἐκεῖνο ἂν ἴσως εἴποι πρὸς ταῦτα, ὅτι διὰ τὸ ῥᾳδίως ἐξαπατᾶσθαι τὸν δῆμον, διὰ τοῦτο οὕτως ἔθηκε τὸν νόμον; τί οὖν κωλύει πάντα ἀφῃρῆσθαι, καὶ ὅλως τὴν πολιτείαν ὑμᾶς, κατὰ τοῦτον τὸν λόγον. οὐ γὰρ ἔστιν ἐφ' ὅτῳ τοῦτο οὐ πεπόνθατε τῶν πάντων, ἀλλὰ καὶ ψηφίσματα πολλὰ πολλάκις ἐξαπατηθέντες κεχειροτονήκατε, καὶ συμμάχους ἤδη τινὰς ἥττους ἀντὶ κρειττόνων ἐπείσθητε ἑλέσθαι. καὶ ὅλως ἐν οἶμαι πολλοῖς οἷς πράττετε, καὶ τοιοῦτό τι συμβαίνειν ἀνάγκη. ἆρ' οὖν θησόμεθα νόμον διὰ ταῦτα, μὴ δὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι τῇ βουλῇ μὴ δὲ τῷ δήμῳ, μήτε προβουλεύειν μήτε χειροτονεῖν μηδέν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. οὐ γὰρ ἐσμὲν ἀφαιρεθῆναι δίκαιοι, περὶ ὧν ἂν ἐξαπατηθῶμεν, ἀλλὰ διδαχθῆναι ὅπως τοῦτο μὴ πεισόμεθα. καὶ θέσθαι νόμον, οὐχ ὃς ἀφαιρήσεται τὸ κυρίους ὑμᾶς εἶναι τῆς δωρεᾶς, ἀλλὰ

ἂς, ἀλλὰ δι' οὗ τὸμ ἐξαπατῶντα τιμωρησό-
μεθα. εἰ τοίνυν τις ἐάσας ταῦτα, αὐτὸ καθ'
αὑτὸ ἐξετάσειε, πότερόμ ποτε λυσιτελέστε-
ρόμ ἐστι, κυρίους μὲν ὑμᾶς εἶναι τῶν δωρεῶν, ἐξα-
πατηθέντας δέ ποτε καὶ φαύλῳ τινὶ δοῦναι,
ἢ διὰ τὸ παντελῶς ἀκύρους γενέσθαι, μηδ'
ἂν ἄξιόμ τινα εἰδῆτε, ἐξεῖναι τιμῆσαι· εὕροι
τ' ἂν μᾶλλομ ἐκεῖνο λυσιτελοῦν. διατί; ὅτι
ἐκ μὲν τοῦ πλείονας, ἢ προσήκει, τιμᾶν, πολ
λοὺς εὖ ποιεῖν προκαλεῖσθε ὑμᾶς. ἐκ δὲ τοῦ
μηδενί, μηδ' ἂν ἄξιος ᾖ διδόναι, πάντας
ἀπείρξετε τοῦ φιλοτιμεῖσθαι. πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ
δι' ἐκεῖνο, ὅτι οἱ μὲν ἀνάξιόμ τινα τιμήσαν-
τες, εὐηθείας τινὰ δόξαν ἔχοιεν ἄν. οἱ δὲ τοὺς
ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἑαυτοὺς, μὴ τοῖς ὁμοίοις
ἀμειβόμενοι, κακίας. ὅσῳ δὴ κρεῖττον εὐήθη
δοκεῖν, ἢ πονηρὸμ εἶναι, τοσούτῳ λῦσαι τὸν
νόμον κάλλιον, ἢ θέσθαι. οὐ τοίνυν ἔμοιγε οὐ
δὲ ἐκεῖνο εὔλογον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι σκο-
πουμένῳ φαίνεται, καταμεμφόμενόν τινας
ἐπὶ ταῖς ὑπαρχούσαις δωρεαῖς, τοὺς χρησί-
μους ὄντας, τῶν τιμῶν ἀποστερεῖν. εἰ γὰρ ὑ-
παρχουσῶν τούτων, φαῦλοι καὶ ἀνάξιοί τι-
νες κατὰ τὸν τούτου λόγον εἰσί, τί χρὴ πρὸς

δοκεῖν ἔσεσθαι τότε, ὅταν παντελῶς πλέον μηδὲν ᾖ τοῖς χρηστοῖς οὖσιν, ἔτι τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖνο ἐνθυμεῖσθαι δεῖ, ὅτι ἐκ τῶν νῦν ὑπαρχόντων νόμων καὶ πάλαι κυρίων, οὓς οὐδ᾽ αὐτὸς οὗτος ἀντείποι ἂν, μὴ οὐχὶ καλῶς ἔχειν, ἐνιαυτὸν διαλιπὼν ἕκαστος λειτουργεῖ. ὥστε τὸ ἥμισυ ἐστ᾽ ἀτελὴς τοῦ χρόνου εἶτα οἷς πᾶσι μέτεστι τὸ ἥμισυ, τοῖς μηδ᾽ ὁτιοῦν ἀγαθὸν πεποιηκόσιν ὑμᾶς, ταύτης τοὺς εὖ ποιήσαντας, ὃ προστεθείκαμεν αὐτοῖς, τοῦτ᾽ ἀφελώμεθα; μηδαμῶς. οὔτε γὰρ ἄλλως καλόν, οὔτε πρέπον ὑμῖν. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, κατὰ μὲν τὴν ἀγορὰν, ἀψευδεῖν νόμον γεγράφθαι ἐφ᾽ οἷς οὐδέν ἐστι δημοσίᾳ βλάβος εἴ τις ψεύσεται, ἐν δὲ τῷ κοινῷ μὴ χρῆσθαι τῷ νόμῳ τούτῳ τὴν πόλιν τὴν αὐτὴν ἐπιτάξασαν τοῖς ἰδιώταις, ἀλλὰ τοὺς ἀγαθόν τι πεποιηκότας ἐξαπατῆσαι, καὶ ταῦτα οὐ μικρὰν ζημίαν ὀφλήσειν μέλλουσαν. οὐ γὰρ εἰ μὴ χρήματα ἀπόλλυται, μόνον σκεπτέον, ἀλλ᾽ εἰ καὶ δόξαν χρηστὴν, περὶ ἧς μᾶλλον σπουδάζετε ἢ περὶ χρημάτων. καὶ οὐ μόνον ὑμεῖς, ἀλλὰ καὶ οἱ πρόγονοι. τεκμήριον δὲ, χρήματα μὲν γὰρ πλεῖστά ποτε κτησάμενοι, πάντα ὑπὲρ φιλοτιμίας

λοτιμίας ἀνήλωσαν. ὑπὲρ δὲ δόξης, οὐδένα πώποτε κίνδυνον ἐξέστησαν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας προσαναλίσκοντες διετέλουν. νῦν τοίνυν οὗτος ὁ νόμος, ταύτην ἀντὶ καλῆς αἰσχρὰν τῇ πόλει περιάπτει. καὶ οὔτε τῶν προγόνων, οὔτε ὑμῶν ἀξίαν. τρία γὰρ τὰ μέγιστα ὀνείδη κτᾶται, φθονεροὺς, ἀπίστους, ἀχαρίστους εἶναι δοκεῖν. ὅτι τοίνυν οὐδ' ἔστιν ὅλως ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοῦ ἤθους τοῦ ὑμετέρου, κύριον ποιῆσαι τοῦτον νόμον, καὶ τοῦτο πειράσομαι δεῖξαι διὰ βραχέων. ἕν τι τῶν πρότερον πεπραγμένων τῇ πόλει διεξελθών. λέγονται χρήματα οἱ τριάκοντα δανείσασθαι παρὰ λακεδαιμονίων ἐπὶ τοὺς ἐν πειραιεῖ. ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις εἰς ἓν ἦλθε, καὶ τὰ πράγματα ἐκεῖνα κατέστη, πρέσβεις πέμψαντες οἱ λακεδαιμόνιοι, τὰ χρήματα ταῦτα ἀπῄτουν. λόγων δὲ γιγνομένων, καὶ τῶν μὲν τοὺς δανεισαμένους ἀποδοῦναι κελευόντων τοὺς ἐξ ἄστεος, τῶν δὲ τοῦτο πρῶτον ὑπάρξαι τῆς ὁμονοίας σημεῖον ἀξιούντων κοινῇ διαλῦσαι τὰ χρήματα, φασὶ τὸν δῆμον ἐλέσθαι συνεισενεγκεῖν αὐτὸν, καὶ μετασχεῖν τῆς δαπάνης, ὥστε μὴ λῦσαι τῶν ὡμολογημένων μηδέν. πῶς οὖν οὐ δεινόν

ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ τότε μὲν τοῖς ἤδη κηκόσιν ὑμᾶς ὑπὲρ τοῦ μὴ ψεύσασθαι τὰ χρήματα ταῦτα εἰσφέρειν ἠθελήσατε, νῦν δὲ ἐξὸν ὑμῖν ἄνευ δαπάνης τὰ δίκαια ποιῆσαι τοῖς εὐεργέταις, λύσασι τὸν νόμον, ψεύδεσθαι μᾶλλον αἱρήσεσθε. ἐγὼ μὲν οὐκ ἀξιῶ. τὸ μὲν τοίνυν τῆς πόλεως ἦθος ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν, καὶ ἐφ' ὧν εἶπον ἴδοι τις ἂν τοιοῦτον ἀψευδὲς καὶ χρηστόν, οὐ τὸ λυσιτελέστατον πρὸς ἀργύριον σκοποῦν, ἀλλὰ τί ἂν καλὸν πρᾶξαι. τὸ δὲ τοῦ θέντος τὸν νόμον, τὰ μὲν ἄλλα ἔγωγε οὐκ οἶδα, οὐδὲ λέγω φλαῦρον οὐδὲν, οὐδὲ σύνοιδα. ἐκ δὲ τοῦ νόμου σκοπῶν, εὑρίσκω πολὺ τούτου κεχωρισμένον. φημὶ τοίνυν ἐγὼ κάλλιον εἶναι, τοῦτον ὑμῖν ἀκολουθῆσαι περὶ τοῦ λῦσαι τὸν νόμον, ἢ ὑμᾶς τούτῳ περὶ τοῦ θέσθαι. καὶ λυσιτελέστερον εἶναι καὶ ὑμῖν καὶ τούτῳ, τὴν πόλιν πεπεικέναι Λεπτίνην, ὅμοιον αὐτῇ γενέσθαι δοκεῖν, ἢ αὐτὴν ὑπὸ τούτου πεπεῖσθαι, ὁμοίαν εἶναι τούτῳ. οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ χρηστός ἐστιν, ὡς ἐμοῦ γε ἕνεκα ἔστω, βελτίων ἐστὶ τῆς πόλεως τὸ ἦθος. νομίζω τοίνυν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες δικασταὶ ἄμεινον ἂν περὶ τοῦ παρόντος βουλεύσασθαι, εἰ κἀκεῖνο μάθοιτε,

ὅτι ὦ

ὅτι ᾧ μόνῳ μείζους εἰσὶν αἱ παρὰ τῶν δήμων
δωρεαὶ τῶν παρὰ τῶν ἄλλων πολιτειῶν δι-
δομένων, καὶ τοῦτ' ἀναιρεῖτε νῦν διὰ νόμου.
τῇ μὲν γὰρ χρείᾳ τῇ τῶν εὑρισκομένων τὰς
δωρεάς, οἱ τύραννοι καὶ οἱ τὰς ὀλιγαρχίας
ἔχοντες, μάλιστα δύνανται τιμᾶν. πλουσί-
ον γὰρ ὃν ἂν βούλωνται, παραχρῆμα ἐποίησαν.
τῇ δὲ τιμῇ καὶ τῇ βεβαιότητι, τὰς παρὰ τῶν
δήμων δωρεάς, εὑρήσετε οὔσας βελτίους, τό,
τε γὰρ μὴ μετ' αἰσχύνης ὡς κολακεύοντα
λαμβάνειν, ἀλλ' ἐν ἰσηγορίᾳ δοκοῦντα ἄξιόν
τινος εἶναι τιμᾶσθαι, τῶν καλῶν ἐστι. τό, τε ὑπὸ
τῶν ὁμοίων ἑκόντων θαυμάζεσθαι, τοῦ παρὰ τοῦ
δεσπότου λαμβάνειν ὁτιοῦν, κρεῖττον εἶναι δο-
κεῖ. παρὰ μὲν γὰρ ἐκείνοις, μείζων ἐστὶν ὁ τοῦ μέλ-
λοντος φόβος, τῆς παρούσης χάριτος. παρὰ δ' ὑ-
μῖν, ἀδεῶς ἃ ἂν λάβῃ τίς, ἔχειν ὑπῆρξε. τὸν
γοῦν ἄλλον χρόνον, ὁ τοίνυν τὴν πίστιν ἀφαι-
ρῶν τῶν δωρεῶν νόμος οὗτος, ᾧ μόνῳ κρείτ-
τους εἰσὶν αἱ παρ' ὑμῶν δωρεαί, τοῦτ' ἀφαιρεῖ-
ται. καίτοι τῶν ἁπασῶν ἡστινοσοῦν πολι-
τείας τὸ κομίζεσθαι τοὺς εὔνους τοῖς καθεστῶσι
χάριν ἂν ἀφέλῃς, οὐ μικρὰν φυλακὴν αὐτῶν
ταύτην ἀφῃρηκὼς ἔσῃ. τάχα τοίνυν ἴσως

ἐκεῖνο λέγειν ἂν ἐπιχειρήσειε Λεπτίνης, ἀπάγων ὑμᾶς ἀπὸ τούτων, ὡς αἱ λειτουργίαι, νῦν μὲν εἰς πένητας ἀνθρώπους ἔρχονται, ἐκ δὲ τοῦ νόμου, λειτουργήσουσιν οἱ πλουσιώτατοι. ἔστι δὲ τοῦτο, οὑτωσὶ μὲν ἀκοῦσαι λόγον τινὰ ἔχον. εἰ δέ τις αὐτὸ ἀκριβῶς ἐξετάσειε, ψεῦδος ἂν ὂν φανείη. εἰσὶ γὰρ δήπου παρ' ἡμῖν αἵ τε τῶν μετοίκων λειτουργίαι, καὶ αἱ πολιτικαί. ὧν ἑκατέρων ἐστὶ τοῖς εὑρομένοις ἡ ἀτέλεια, ἣν οὗτος ἀφαιρεῖται. τῶν γὰρ εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως εἰσφορῶν καὶ τριηραρχιῶν, ὀρθῶς καὶ δικαίως οὐδείς ἐστ' ἀτελὴς ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων. οὐδὲ οὓς οὗτος ἔγραψε τοὺς ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. σκεψώμεθα δὴ τίνας ἡμῖν εἰσποιεῖ χορηγοὺς εἰς ἐκείνας τὰς λειτουργίας, καὶ πόσους ἐὰν μὴ τούτῳ προσέχωμεν, ἀφήσει. οἱ μὲν τοίνυν πλουσιώτατοι τριηραρχοῦντες ἀεί, τῶν χορηγιῶν ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν. οἱ δ' ἐλάττω τῶν ἱκανῶν κεκτημένοι, τὴν ἀναγκαίαν ἀτέλειαν ἔχοντες, ἔξω τοῦ τέλους εἰσὶ τούτου. οὐκοῦν τούτων μὲν οὐδετέρων οὐδεὶς διὰ τὸν νόμον ἡμῖν προσέσται χορηγός. ἀλλὰ νὴ Δία εἰς τὰς τῶν μετοίκων λειτουργίας εἰσποιεῖ

πολλούς. ἀλλ' ἐὰν δείξῃ τοῦτο, ἐγὼ ληρεῖν ὁμολογῶ. θήσω τοίνυν ἐγὼ μὴ τοσούτους εἶναι τούτους, ἀλλὰ καὶ τῶν μετοίκων εἶναι πλείονας ἢ τοσούτους, ἐὰν ὁ νόμος τεθῇ, τοὺς ἀεὶ λειτουργοῦντας ἔσεσθαι, καὶ τῶν πολιτῶν μηδένα ἐκ τριηραρχίας ὑπάρξειν ἀτελῆ. σκεψώμεθα δὴ τί τοῦτ' ἔσται τῇ πόλει, ἐὰν ἅπαντες οὗτοι λειτουργῶσι. φανήσεται γὰρ οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, τῆς γενησομένης ἄξιον αἰσχύνης. ὁρᾶτε δὲ οὑτωσί. εἰσὶ τῶν ξένων ἀτελεῖς, δέκα θήσω. καὶ μὰ τοὺς θεοὺς ὅπερ εἶπον ἀρτίως, οὐκ οἶμαι τοῦτ' εἶναι, πέντε μόνον, τῶν γε πολιτῶν. οὐκ εἰσὶ τοῦτ' ἢ ἕξ. οὐκοῦν ἀμφοτέρων ἑκκαίδεκα, ποιήσωμεν αὐτοὺς εἴκοσιν. εἰ δὲ βούλεσθε, τριάκοντα. πόσοι δή ποτ' εἰσὶν οἱ καθ' ἐνιαυτὸν τὰς ἐγκυκλίους λειτουργίας λειτουργοῦντες ὑμῖν, χορηγοὶ καὶ γυμνασίαρχοι καὶ ἑστιάτορες; ἑξήκοντα ἴσως, ἢ μικρῷ πλείους σύμπαντες οὗτοι. ἵνα οὖν τριάκοντα ἄνθρωποι, ἢ πλείους παρὰ πάντα τὸν χρόνον λειτουργήσωσιν ἡμῖν, τοὺς ἅπαντας ἀπίστους πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς διαθῶμεν; ἀλλ' ἴσμεν ἐκεῖνο δήπου, ὅτι λειτουργήσουσι μὲν ἄνπερ ἡ πόλις ᾖ, πολλοί, καὶ οὐκ ἐπιλείψουσιν. εὖ δὲ ποιεῖν ἡμᾶς οὐδεὶς ἐθελήσει

τοὺς πρότε-

τοὺς πρότερον ποιήσαντας, ἐὰν ἠδικημένους ἴδῃ, ἐᾷν. εἰ δὲ δὴ τὰ μάλιστα ἐπέλιπον οἱ χορηγεῖν οἷοί τε, πρὸς Διός, πότερον κρεῖττον ἦν εἰς συντέλειαν ἀγαγεῖν τὰς χορηγίας ὥσπερ τὰς τριηραρχίας, ἢ τοὺς εὐεργέτας ἀφελέσθαι τὰ δοθέντα, ἐγὼ μὲν ἐκεῖνο οἶμαι. νῦν μέν γε τὸν χρόνον ὃν ἂν τούτων ἕκαστος λειτουργῇ, δίδωσι τὴν ἀνάπαυσιν αὐτοῖς μόνον. μετὰ ταῦτα δὲ οὐδὲν ἔλαττον ἕκαστος αὐτῶν ἀναλώσει. τότε δ' ἂν μικρᾶς συντελείας ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων ἑκάστῳ γιγνομένης, οὐδὲν ἔπασχε δεινὸν οὐδείς, οὐδ' εἰ πάνυ μικρὰ κεκτημένος ἦν. οὕτω τοίνυν τινὲς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι σφόδρα ἔχουσιν ἀλογίστως, ὥστε ἐπιχειροῦσι λέγειν, πρὸς μὲν ταῦτα οὐδέν, ἄλλα δὲ τοιάδι. ὡς ἄρα δεινόν, εἰ τῷ κοινῷ μὲν μηδοτιοῦν ὑπάρξει τῇ πόλει, ἰδίᾳ δέ τινες πλουτήσουσιν ἀτελείας ἐπειλημμένοι. ἔστι δὲ ταῦτα ἅμα ἀμφότερα, οὐχὶ δίκαιον λέγειν. εἰ μὲν γάρ τις ἔχει πολλὰ μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, οὐχὶ δεῖ δήπου τούτῳ βασκαίνειν. εἰ δ' ὑφῃρημένον φήσουσιν ἢ τινα ἄλλον οὐχ ὃν προσήκει τρόπον κεκτῆσθαι, εἰσὶ νόμοι, καθ' οὓς προσήκει κολάζειν, ὅτε δὲ τοῦτο μὴ ποιοῦσιν

οὐδὲ τὸν

οὐδὲ τὸν λόγον αὖθις τοῦτον λεκτέον. καὶ μὴν περί γε τοῦ μὴ εἶναι χρήματα κοινὰ τῇ πόλει, ἐκεῖνο ὑμᾶς δεῖ σκοπεῖν, ὅτι οὐδ' ἂν ἔσεσθε εὐπορώτεροι, τὰς ἀτελείας ἐὰν ἀφέλησθε, οὐ γὰρ κοινωνεῖ ταῖς δημοσίαις προσόδοις καὶ περιουσίαις ταῦτα τἀναλώματα οὐδέν. χωρὶς δὲ τούτων, νυνὶ τῇ πόλει δυοῖν ἀγαθοῖν ὄντοιν, πλούτου τε, καὶ τοῦ πρὸς ἅπαντας πιστοὺς εἶναι, μεῖζόν ἐστι τὸ τῆς πίστεως ὑπάρχον ἡμῖν. εἰ δέ τις οἴεται δεῖν ὅτι χρήματα οὐκ ἔχομεν, μηδὲ δόξαν ἔχειν ἡμᾶς χρηστὴν, οὐ καλῶς φρονεῖ. ἐγὼ μὲν γὰρ εὔχομαι τοῖς θεοῖς, μάλιστα μὲν ἡμῖν καὶ χρήματα πολλὰ γενέσθαι. εἰ δὲ μή, τό γε πιστοῖς εἶναι καὶ βεβαίοις δοκεῖν διαμένειν. φέρε δὴ καὶ τὰς εὐπορίας, ἃς ἀναπαυομένους τινὰς εὐπορήσειν οὗτοι φήσουσιν, εἰς μέσον ὑμῖν γινομένας δείξω. ἴστε γὰρ δήπου ὅτι τῶν τριηραρχιῶν, οὐδείς ἐστ' ἀτελής οὐδὲ τῶν εἰσφορῶν τῶν εἰς τὸν πόλεμον. οὐκοῦν ὁ πολλὰ κεκτημένος οὗτος ὅς τις ἂν ᾖ, πολλὰ εἰς ταῦτα συντελεῖ, πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴν ὅτι δεῖ τὴν εὐπορίαν εἰς ταῦτα ὑπάρχειν, πλείστην τῇ πόλει, πάντες ἂν ὁμολογήσαιεν. περὶ μὲν γὰρ τὰς ἐπὶ τῶν χορηγιῶν δαπάνας,

μικρὸν

μικρὸν ἡμέρας μέρος ἡ χάρις τοῖς θεωμένοις ἡμῶν ἐστι. παρὰ δὲ τὰς τῶν εἰς τὸν πόλεμον παρασκευῶν ἀφθονίας, πάντα τὸν χρόνον ἡ σωτηρία πάσῃ τῇ πόλει. ὥσθ' ὅσον ἐνθάδε ἀφίετε, ἐκεῖ κομίζεσθε. καὶ δίδοτε ἐν τιμῆς μέρει ταῦτα, ἃ καὶ μὴ λαβοῦσιν ἔστιν ἔχειν τοῖς τοῦ τριηραρχεῖν ἄξια κεκτημένοις. ἀλλὰ μὴν, ὅτι τῶν τριηραρχιῶν οὐδείς ἐστ' ἀτελής, οἶμαι μὲν ὑμᾶς εἰδέναι πάντας. ὅμως δὲ καὶ τὸν νόμον ὑμῖν αὐτὸν ἀναγνώσεται. λάβε τὸν περὶ τῶν τριηραρχιῶν νόμον, καὶ λέγε τοῦτον αὐτοῖς. Λέγε. Νόμος.

Ατελῆ δὲ μηδένα εἶναι τριηραρχίας, πλὴν τῶν ἐννέα ἀρχόντων. ὁρᾶτε ὡς σαφῶς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι μηδένα εἶναι τριηραρχίας ἀτελῆ διείρηκεν ὁ νόμος, πλὴν τῶν ἐννέα ἀρχόντων; οὐκοῦν οἱ μὲν ἐλάττω κεκτημένοι τοῦ τριηραρχεῖν ἄξια ἔχειν, ἐν ταῖς εἰσφοραῖς συντελοῦσιν εἰς τὸν πόλεμον. οἱ δ' ἐφικνούμενοι τοῦ τριηραρχεῖν, εἰς ἀμφότερα ὑμῖν ὑπάρξουσι χρήσιμοι, καὶ τριηραρχεῖν, καὶ εἰσφέρειν. τίνα οὖν ῥᾳστώνην τοῖς πολλοῖς ὁ σὸς ὦ Λεπτίνη ποιήσει νόμος, εἰ μιᾶς, ἢ δυοῖν φυλαῖν ἕνα χορηγὸν καθίστησιν, ὃς ἀνθ' ἑνὸς ἄλλου τοῦθ' ἅπαξ ποιήσας, ἀπ

σας, ἀπ

σας, ἀπαλλάξεται. ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ. τῆς δέ γε
αἰσχύνης, ὅλην ἀναπίμπλησι τὴν πόλιν καὶ
τῆς ἀπιστίας. οὐκοῦν ὅτε πολλῷ μείζονα βλάπ
τει τῶν ὠφελειῶν ὧν ἔχει, προσήκει λελύσθαι
τοῦτον δὲ αὐτὸν, ἔγωγ' ἂν φαίην. ἔτι δὲ ὦ ἄν
δρες δικασταὶ, διὰ τὸ γεγράφθαι ἐν τῷ νόμῳ
διαῤῥήδην αὐτοῦ, μηδένα μήτε τῶν πολι
τῶν μήτε τῶν ἰσοτελῶν, μήτε τῶν ξένων εἶναι
ἀτελῆ, μὴ διῃρῆσθαι δὲ ὅτου ἀτελῆ, χορηγί-
ας, ἤτινος ἄλλου τέλους, ἀλλ' ἁπλῶς ἀτελῆ
μηδένα, πλὴν τῶν ἀφ' ἁρμοδίου καὶ ἀριστογεί
τονος. καὶ ἐν μὲν τῷ μηδένα, πάντας περι
λαμβάνειν τοὺς ἄλλους, ἐν δὲ τῷ τῶν ξένων, μὴ διο
ρίζειν τῶν οἰκούντων ἀθήνησιν, ἀφαιρεῖται καὶ
λεύκωνα τὸν ἄρχοντα βοσπόρου καὶ τοὺς παῖ-
δας αὐτοῦ τὴν δωρεὰν, ἣν ὑμεῖς ἔδοτε αὐτοῖς.
ἔστι γὰρ γένει μὲν δήπου ὁ λεύκων ξένος, τῇ
δὲ παρ' ὑμῶν ποιήσει, πολίτης. κατ' οὐδέτε
ρον δ' αὐτῷ τὴν ἀτέλειαν ἔστ' ἔχειν ἐκ τούτου
τοῦ νόμου. καίτοι τῶν μὲν ἄλλων εὐεργετῶν,
χρόνον τινὰ ἕκαστος ὑμῖν χρήσιμον ἑαυτὸν
παρέσχεν. οὗτος δ' ἂν σκοπῆτε, φανήσεται
συνεχῶς ἡμᾶς εὖ ποιῶν, καὶ ταῦτα, ὧν μά
λιστα ἡμῶν ἡ πόλις δεῖται. ἴστε γὰρ δήπου

τοῦθ' ὅτι

τοῦθ᾽ ὅτι πλείστῳ τῶν ἁπάντων ἀνθρώπων ἡ
μεῖς ἐπεισάκτῳ σίτῳ χρώμεθα. πρὸς τοίνυν
ἅπαντα τὸν ἐκ τῶν ἄλλων ἐμπορίων ἀφι-
κνούμενον, ὁ ἐκ τοῦ πόντου σῖτος εἰς πλέων
ἐστὶν, εἰκότως. οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ τὸν τόπον
τοῦτον σῖτον ἔχειν πλεῖστον τοῦτο γίνεται, ἀλλὰ καὶ
διὰ τὸ κύριον ὄντα τὸν λεύκωνα αὐτοῦ, τοῖς
ἄγουσι τὸν σῖτον ἀθήναζε, ἀτέλειαν δεδω
κέναι, καὶ κηρύττειν πρώτους γεμίζεσθαι τοὺς
ὡς ἡμᾶς πλέοντας. ἔχων γὰρ ἐκεῖνος ἑαυτῷ
καὶ τοῖς παισὶ, τὴν ἀτέλειαν ἅπασι δέδω
κεν ὑμῖν. τοῦτο δὲ ἡλίκον ἐστὶ, θεωρήσατε. ἐκεῖ
νος πράττεται τοὺς παρ᾽ αὐτοῦ σῖτον ἐξάγοντας,
τριακοστήν. αἱ τοίνυν παρ᾽ ἐκείνου δεῦρο ἀφι
κνούμεναι σίτου μυριάδες, περὶ τετταράκον
τά εἰσι. καὶ τοῦτ᾽ ἐκ τῆς περὶ τοῖς σιτοφύλαξιν
ἀπογραφῆς ἄν τις ἴδοι. οὐκοῦν παρὰ μὲν τὰς
τριάκοντα μυριάδας, μυρίους δίδωσι με
δίμνους ἡμῖν. παρὰ δὲ τὰς δέκα, ὥσπερ ἂν εἰ
τρισχιλίους. τοσοῦτον τοίνυν δεῖ ταύτην ἀποστε
ρῆσαι τὴν δωρεὰν τὴν πόλιν, ὥστε προκα
τασκευάσας ἐμπόριον θευδοσίαν, ὅ φασιν
οἱ πλέοντες οὐ χεῖρον εἶναι τοῦ βοσπόρου οὐδ᾽ ὅτι
οὖν, κἀνταῦθα δέδωκε τὴν ἀτέλειαν ἡμῖν

καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πολλὰ ἂν ἔχων εἰπεῖν, ὅσα εὐεργέτηκεν ὑμᾶς οὗτος ἀνὴρ καὶ αὐτὸς καὶ οἱ πρόγονοι. ἀλλὰ προπέρυσι σιτοδείας παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γενομένης, οὐ μόνον ὑμῖν ἱκανὸν σῖτον ἀπέστειλεν, ἀλλὰ τοσοῦτον ὥστε πεντεκαίδεκα ἀργυρίου τάλαντα, ἃ καλλισθένης διῴκησε, προσπεριγενέσθαι. τί οὖν οἴεσθε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοῦτον, τὸν οὕτω περὶ ὑμᾶς γεγενημένον, ἐὰν ἀκούσῃ νόμῳ τὴν ἀτέλειαν ὑμᾶς ἀφῃρημένους αὐτὸν, καὶ μὴ δ' ἂν μεταδόξῃ ποτὲ ψηφισαμένους ἐξεῖναι δοῦναι. ἆρ' ἀγνοεῖτε ὅτι ὁ αὐτὸς νόμος οὗτος ἐκεῖνόν τε ἀφαιρήσεται τὴν ἀτέλειαν, κύριος ἂν γένηται, καὶ ὑμῶν τοὺς παρ' ἐκείνου σιτηγοῦντας; οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ὑπείληφεν οὐδείς, ὡς ἐκεῖνος ὑπομένει, ἑαυτῷ μὲν ἀκύρους εἶναι τὰς παρ' ὑμῶν δωρεὰς, ὑμῖν δὲ μένειν τὰς παρ' ἑαυτοῦ. οὐκοῦν πρὸς πολλοῖς οἷς ἂν ὁ νόμος βλάψειν ἡμᾶς φαίνεται, καὶ προσαφαιρεῖταί τι τῶν ὑπαρχόντων ἤδη. εἶθ' ὑμεῖς ἔτι σκοπεῖτε, εἰ χρὴ τοῦτον ἐξαλεῖψαι, καὶ οὐ πάλαι βεβούλευσθε. Ἀνάγνωθι λαβὼν αὐτοῖς τὰ ψηφίσματα αὐτὰ, τὰ περὶ τοῦ λεύκωνος.

χαρὰ

Ψηφίσματα.

Ὡς μὲν εἰκότως καὶ δικαίως τετύχηκε τῆς παρ' ὑμῶν ἀτελείας ὁ Λεύκων, ἀκηκόατε ἐκ τῶν ψηφισμάτων ὦ ἄνδρες δικασταί. τούτων δ' ἁπάντων στήλας ἀντιγράφους ἐστήσασθ' ὑμεῖς τε κἀκεῖνος, τὴν μὲν, ἐν Βοσπόρῳ, τὴν δ' ἐν Πειραιεῖ, τὴν δ' ἐφ' ἱερῷ. σκοπεῖτε δὴ πρὸς ὅσης κακίας ὑπερβολὴν ὑμᾶς ὁ νόμος προάγει, ὃς ἀπιστότερον τὸν δῆμον καθίστησιν ἑνὸς ἀνδρός. μὴ γὰρ οἴεσθε ὑμῖν τὰς στήλας ἑστάναι ταύτας, ἢ ὄντων ἁπάντων ὧν ἔχετε, ἢ δεδώκατε συνθήκας, αἷς ὁ μὲν Λεύκων ἐμμένων φανεῖται, καὶ ποιεῖν ἀεί τι προθυμούμενος ὑμᾶς εὖ, ὑμεῖς δ' ἑστώσας, ἀκύρους ἔσεσθε πεποιηκότες, ὃ πολὺ δεινότερον τοῦ καθελεῖν ἐστι. αὗται γὰρ οὑτωσὶ τοῖς βουλομένοις κατὰ τῆς πόλεως βλασφημεῖν, τεκμήριον ὡς ἀληθῆ λέγουσιν, ἑστήξουσι. φέρε, ἐὰν δὲ δὴ πέμψας ὡς ὑμᾶς Λεύκων ἐρωτᾷ τί ἔχοντες ἐγκαλέσαι, καὶ τί μεμφόμενοι, τὴν ἀτέλειαν αὐτὸν ἀφῄρησθε, τί πρὸς θεῶν ἐροῦμεν. ἢ τί γράψει ποτὲ ὁ τὸ ψήφισμα ὑπὲρ ὑμῶν γράφων. ὅτι νὴ Δία ἦσάν τινες τῶν εὑρημένων ἀνάξιοι; ἐὰν οὖν εἴπῃ πρὸς ταῦτα

ἐκεῖνος

ἐκεῖνο. καὶ γὰρ ἀθηναίων τινὲς εἰσὶ φαῦλοι ἴσως, καὶ οὐ διὰ ταῦτ' ἐγὼ τοὺς χρηστοὺς ἀφειλόμην, ἀλλὰ τὸν δῆμον νομίζων χρηστὸν, πάντας ἔχειν ἐῶ, οὐ δικαιότερον ἡμῶν ἐστι. ἔμοιγ' οὖν δοκεῖ. περὶ πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις μᾶλλον (παρὰ) ἐστὶ ἔθος διὰ τοὺς εὐεργέτας, καὶ ἄλλους τινὰς εὖ ποιεῖν τῶν μὴ χρηστῶν, ἢ διὰ τοὺς φαύλους, τοὺς ὁμολογουμένους ἀξίους χάριτος, τὰ δοθέντα ἀφαιρεῖσθαι. καὶ μὴν οὐδ' ὅπως οὐκ ἀντιδώσει τῷ λεύκωνί τις ἐὰν βούληται, δύναμαι σκοπούμενος εὑρεῖν. χρήματα μὲν γάρ ἐστι ἀεὶ παρ' ὑμῖν αὐτοῦ. κατὰ δὲ τὸν νόμον τοῦτον, ἐάν τις ἐπ' αὐτὰ ἔλθῃ, ἢ στερήσεται τούτων, ἢ λειτουργεῖν ἀναγκασθήσεται. ἔστι δ' οὐ τὸ τῆς δαπάνης μέγιστον ἐκείνῳ, ἀλλ' ὅτι τὴν δωρεὰν αὐτὸν ὑμᾶς ἀφῃρῆσθαι νομιεῖ. οὐ τοίνυν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι μὴ λεύκων ἀδικηθῇ μόνον δεῖ σκοπεῖν, ᾧ φιλοτιμίας ἕνεκα ἡ περὶ τῆς δωρεᾶς σπουδὴ γένοιτ' ἂν οὐ χρείας, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἄλλος εὖ μὲν ἐποίησεν ὑμᾶς εὐπράττων, εἰς δέον δὲ νῦν γέγονεν αὐτῷ τὸ παρ' ἡμῶν λαβεῖν τότε τὴν ἀτέλειαν, τίς οὖν οὗτός ἐστιν; ἐπικέρδης ὁ κορκυραῖος (κυρηναῖος). ὃς εἴπερ τις ἄλλος τῶν εἰληφότων,

δικαίως ἠξιώθη ταύτης τῆς τιμῆς. οὐ τῷ με-
γάλα ἢ θαυμάσια ἡλίκα δοῦναι, ἀλλὰ τῷ
παρὰ τοιοῦτον καιρόν, ἐν ᾧ καὶ τῶν εὖ πεπον-
θότων ἔργον ἦν εὑρεῖν, ἐθέλοντά τινα ὧν
εὐεργέτητο, μεμνῆσθαι. ὅτι γὰρ ἀνὴρ ὡς
τὸ ψήφισμα τοῦτο δηλοῖ τὸ τότε αὐτῷ
ἐν γραφέν, τοῖς ἁλοῦσι τότε καὶ σικελίᾳ τῶν πο-
λιτῶν ἐν τοιαύτῃ συμφορᾷ καθεστηκόσιν, ἔ-
δωκε μνᾶς ἑκατόν. καὶ τοῦ μὴ τῷ λιμῷ πάν-
τας αὐτοὺς ἀποθανεῖν, αἰτιώτατος ἐγένετο.
καὶ μετὰ ταῦτα δοθείσης ἀτελείας αὐτῷ
διὰ ταῦτα παρ' ὑμῶν, ὁρῶν ἐν τῷ πολέμῳ
τοῦ τῶν τῷ πρὸ τῶν τριάκοντα μικρόν, σπανίζοντα
τὸν δῆμον χρημάτων, τάλαντον ἔδωκεν αὐ-
τὸς ἐπαγγειλάμενος. σκέψασθε δὴ πρὸς
Διὸς καὶ θεῶν ἄνδρες ἀθηναῖοι, πῶς ἂν ἄν-
θρωπος μᾶλλον φανερῶς γένοιτο εὔνους ὢν
ὑμῖν, ἢ πῶς ἧττον ἄξιος ἀδικηθῆναι, ἢ
πρῶτον μὲν εἰ παρὼν τῷ τῆς πόλεως ἀτυχή-
ματι, μᾶλλον ἕλοιτο τοὺς ἀτυχοῦντας καὶ
τὴν παρὰ τούτων χάριν, ἥ τις ποτ' ἔμελλεν
ἔσεσθαι, ἢ τοὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ κεκρατηκό-
τας, καὶ παρ' οἷς ἦν, δεύτερον δ' ἑτέραν
χρείαν ἰδών, εἰ φαίνοιτο διδούς, καὶ μὴ ὅπως

ἰδίᾳ

ἰδίᾳ τὰ ὄντα σώσαι προνοούμενος, ἀλλ' ὅπως
τῶν ὑμετέρων μηδὲν ἀδεῶς ἕξει τὸ καθ'
αὑτόν. τοῦτον μὲν τοίνυν, τῷ μὲν ἔργῳ, περὶ
τοὺς μεγίστους καιροὺς οὑτωσὶ κοινὰ τὰ ὄντα τῷ
δήμῳ κεκτημένον, τῷ δὲ ῥήματι καὶ τῇ
τιμῇ τὴν ἀτέλειαν ἔχοντα, οὐχὶ τὴν ἀτέλειαν
ἀφαιρήσεσθε, οὐδὲ γὰρ οὔσῃ χρώμενος φαίνε-
ται, ἀλλὰ τὸ πιστεύειν ὑμῖν. οὗ τί γένοιτ' ἂν αἴσχι
ον; τὸ δ' ἐκείνου ψήφισμα ὑμῖν αὐτὸ τοῦτ' ἀναγνώ
σεται τὸ, τότε ψηφισθὲν τῷ ἀνδρί. θεωρεῖτε
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅσα ψηφίσματα ἄκυρα
ποιεῖ ὁ νόμος, καὶ ὅσους ἀνθρώπους ἀδικεῖ,
καὶ ἐν ὁποίοις καιροῖς χρησίμους ὑμῖν παρα-
σχόντας ἑαυτούς. εὑρήσετε γὰρ τούτους, οὕς,
ἥκιστα προσῆκεν, ἀδικοῦντα. Λέγε.

Ψηφίσματα.

Τὰς μὲν εὐεργεσίας ἀνθ' ὧν εὕρετο τὴν ἀτέ
λειαν ὁ ἐπικέρδης, ἀκηκόατε ἐκ τῶν ψηφισ
μάτων ὦ ἄνδρες δικασταί. σκοπεῖτε δὲ μὴ
τοῦτο, εἰ μνᾶς ἑκατὸν, καὶ πάλιν τάλαντον
ἔδωκεν. οὐδὲ γὰρ τοὺς λαβόντας ἔγωγε ἡγοῦ-
μαι τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων θαυμάσαι,
ἀλλὰ τὴν προθυμίαν, καὶ τὸ αὐτὸν ἐπαγγει-
λάμενον ποιεῖν, καὶ τοὺς καιρούς, ἐν οἷς

πάντες μὲν γάρ εἰσιν ἴσως ἄξιοι χάριν αὐτα
πολαμβάνειν οἱ προϋπάρχοντες τῷ ποιεῖν
ὑμᾶς εὖ. μάλιστα δ' οἱ παρὰ τὰς χρείας, ὧν εἷς
οὗτος ἀνὴρ ὢν φαίνεται. εἶτ' οὐκ αἰσχυνόμεθα
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς τοῦ τοιούτου παῖδας,
εἰ μηδεμίαν ποιησάμενοι τούτων μνείαν,
ἀφῃρημένοι φανούμεθα τὴν δωρεάν, μηδὲν
ἔχοντες ἐγκαλέσαι; οὐ γὰρ εἰ ἕτεροι μὲν ἦσαν
οἱ τότε σωθέντες ὑπ' αὐτοῦ καὶ δόντες τὴν
ἀτέλειαν, ἕτεροι δ' ὑμεῖς οἱ νῦν ἀφαιρούμενοι
ἀπολύει τοῦτο τὴν αἰσχύνην. ἀλλ' αὐτὸ δὴ
τοῦτο, καὶ τὸ δεινόν ἐστιν. εἰ γὰρ οἱ μὲν εἰδότες
καὶ παθόντες, ἄξια τούτων ἐνόμιζον εὖ πάσχειν
ὑμεῖς δ' οἱ λόγῳ ταῦτ' ἀκούοντες ὡς ἀναξίων
ἀφαιρησόμεθα, πῶς οὐχ ὑπέρδεινον ποιήσο-
μεν; αὐτὸς τοίνυν ἐστί μοι λόγος οὗτος καὶ
περὶ τῶν τοὺς τετρακοσίους καταλυσάντων.
καὶ περὶ τῶν ὅτ' ἔφευγεν ὁ δῆμος, χρησίμους
αὐτοὺς παρασχόντων. πάντας γὰρ αὐτοὺς δει-
νότατ' ἂν ἡγοῦμαι παθεῖν, εἴ τι τῶν τότ
ψηφισθέντων αὖθις λυθείη. εἰ τοίνυν τίς ὑ-
μῶν ἐκεῖνο πέπεισαι, πολὺ τοῦ δεηθῆναί
τινος τοιούτου νῦν ἀπέχειν τὴν πόλιν, ταῦτα
μὲν εὐχέσθω τοῖς θεοῖς, κἀγὼ συνεύχομαι

λογίζεσθω

λογίζεσθαι, πρῶτον μὲν, ὅτι περὶ νόμου μέλλει φέρειν τὴν ψῆφον, ᾧ μὴ λυθέντι, δεήσει χρῆσθαι. δεύτερον δὲ ὅτι βλάπτουσιν οἱ πονηροὶ νόμοι, καὶ τὰς ἀσφαλῶς οἰκεῖν οἰομένας πόλεις. οὐ γὰρ ἂν μετέπιπτε τὰ πράγματα ἐπ' ἀμφότερα, εἰ μὴ τοὺς μὲν ἐν κινδύνῳ καθεστηκότας, καὶ πράξεις χρησταὶ, καὶ νόμοι, καὶ ἄνδρες χρηστοὶ, καὶ πάντα ἐξητασμένα τῶν τὸ βέλτιον προῆγε. τοὺς δ' ἐν πάσῃ καθεστάναι δοκοῦντας εὐδαιμονίᾳ, πάντα ταῦτα ἀμελούμενα, ὑπέρρει κατὰ μικρόν. τῶν γὰρ ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι, κτῶνται μὲν τἀγαθὰ, τῷ καλῶς βουλεύεσθαι καὶ μηδενὸς καταφρονεῖν, φυλάττειν δὲ οὐκ ἐθέλουσι τοῖς αὐτοῖς τούτοις, ὃ μὴ πάθητε νῦν ὑμεῖς. μὴ δὲ οἴεσθε νόμον τοιοῦτον θέσθαι δεῖν, ὃς καλῶς τε πράττουσαν τὴν πόλιν ὑμῖν, πονηρᾶς δόξης ἀναπλήσει. ἐάν τέ τι συμβῇ ποτε, ἔρημον τῶν ἐθελησόντων ἀγαθόν τι ποιεῖν αὐτὴν καταστήσει. οὐ τοίνυν μόνον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοὺς ἰδίᾳ γνόντας εὖ ποιεῖν ὑμᾶς, καὶ παρασχόντας χρησίμους αὑτοὺς τῶν τηλικούτων καὶ τοιούτων καιρῶν, οἵων μικρῷ πρότερον φορμίων διεξελήλυθε κἀγὼ νῦν εἴρηκα, ἄξιόν ἐστιν εὐλαβηθῆναι

ἀδικῆσαι, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἄλλους, οἳ πόλεις
ὅλας τὰς ἑαυτῶν πατρίδας, συμμάχους ἡ-
μῖν ἐπὶ τῷ πρὸς λακεδαιμονίους πολέμου
παρέχον, καὶ λέγοντες ἃ συμφέρει τῇ πόλει
τῇ ὑμετέρᾳ, καὶ πράττοντες, ὧν ἔνιοι, ἐπὶ
τὴν πρὸς ὑμᾶς εὔνοιαν, στέρονται τῆς πατρίδος.
ὧν ἐπέρχεταί μοι πρώτους ἐξετάσαι, τοὺς ἐκ
κορίνθου φυγόντας. ἀναγκάζομαι δὲ λέγειν
πρὸς ὑμᾶς ταῦτα, ἃ παρ' ὑμῶν τῶν πρεσ-
βυτέρων αὐτὸς ἀκήκοα. τὰ μὲν οὖν ἄλλα,
ὅσα χρησίμους ἡμῖν ἑαυτοὺς ἐκεῖνοι παρέσχον,
ἐάσω. ἀλλ' ὅθ' ἡ μεγάλη μάχη πρὸς λακε-
δαιμονίους ἐγένετο ἡ ἐν κορίνθῳ, τῶν ἐν τῇ
πόλει βουλευσαμένων μετὰ τὴν μάχην μὴ
δέχεσθαι τῷ τείχει τοὺς στρατιώτας, ἀλλὰ πρὸς
λακεδαιμονίους ἐπικηρυκεύεσθαι, ὁρῶντες
ἡ τυχηκῆαν τὴν πόλιν, καὶ παρόδου κρα-
τοῦντας λακεδαιμονίους, οὐχὶ προὔδωκαν
οὐδ' ἐβουλεύσαντο ἰδίᾳ περὶ τῆς αὐτῶν σωτη-
ρίας. ἀλλὰ πλησίον ὄντων μεθ' ὅπλων ἁπάν-
των πελοποννησίων, ἀνέῳξαν τὰς πύλας
ἡμῖν βίᾳ τῶν πολλῶν. καὶ μᾶλλον εἵλοντο μεθ'
ὑμῶν τῶν τότε στρατευσαμένων, εἴ τι δέοι
πάσχειν ἢ χωρὶς ὑμῶν ἀκινδύνως σεσῶσθαι

καὶ εἰσεφ

καὶ εἰσέφερον τὸ στράτευμα, καὶ διέσωσαν, καὶ ὑμᾶς καὶ τοὺς συμμάχους. ἐπειδὴ δὲ πρὸς λακεδαιμονίους εἰρήνη μετὰ ταῦτα ἐγίγνετο ἡ περὶ ἀνταλκίδου ἀντὶ τῶν ἔργων τούτων ὑπὸ λακεδαιμονίων ἐξέπεσον. ὑποδεξάμενοι δ' ὑμεῖς αὐτοὺς, ἐποιήσατε ἔργον ἀνθρώπων καλῶν κἀγαθῶν. ἐψηφίσασθε γὰρ αὐτοῖς ἅπανθ' ὧν ἐδέοντο. εἶτα ταῦτα νῦν εἰ χρὴ κύρια εἶναι σκοποῦμεν; ἀλλ' ὁ λόγος πρῶτον αἰσχρὸς τοῖς σκοπουμένοις, εἴ τις ἀκούσειεν ὡς ἀθηναῖοι σκοποῦσιν, εἰ χρὴ τοὺς εὐεργέτας ἐᾶν τὰ δοθέντα ἔχειν. πάλαι γὰρ ἐσκέφθαι ταῦτα, καὶ ἐγνῶσθαι προσῆκεν. Ἀνάγνωθι δέ μοι καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα αὐτοῖς.

Ψήφισμα.

Ἃ μὲν ἐψηφίσασθε τοῖς φεύγουσι δι' ὑμᾶς κορινθίων, ταῦτ' ἐστὶν ὦ ἄνδρες δικασταί. ὁρᾶτε δ' εἴ τις ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἰδὼν ἢ παρὼν, ἢ τινος εἰδότος καὶ διεξιόντος ἀκούσας, ἀκούσαι τοῦ νόμου τούτου τὰς τότε δωρεὰς δοθείσας ἀφαιρουμένου, ὅσην αὖ κακίαν τῶν θεμένων τὸν νόμον καταγνοίη. οἱ παρὰ μὲν τὰς χρείας οὕτω φιλάνθρωποι,

καὶ πάντα ποιοῦντες. ἐπειδὴ δ' ἐπράξαμεν
πάντα ὅσ' ἂν εὐξαίμεθα, οὕτως ἀχάριστοι,
καὶ κακοὶ φανησόμεθα, ὥς τε τούς τε ἔχοντας
ἀφῃρήμεθα, καὶ τὸ λοιπὸν μηδενὶ δοῦναι ταῦτ'
ἐξεῖναι νόμον τεθείκαμεν. νὴ Δία ἀνάξιοι
γάρ τινες τῶν εὑρημένων ταῦτ' ἦσαν. τοῦτο
γὰρ παρὰ πάντ' ἔσται τὸν λόγον αὐτοῖς. ἔπειτ'
ἐκεῖνο ἀγνοεῖν φήσομεν, ὅτι τὴν ἀξίαν ὅταν
διδῶμεν, δεῖ σκοπεῖν οὐ μετὰ ταῦθ' ὕστερον
χρόνῳ παμπληθεῖ. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς τι μὴ
δοῦναι, γνώμῃ χρησαμένων ἔργον ἀνθρώ-
πων ἐστί. τὸ δὲ τοὺς ἔχοντας ἀφαιρεῖσθαι, φθο-
νούντων. τοῦτο δ' οὐχὶ δεῖ δοκεῖν ὑμᾶς πεπον-
θέναι. καὶ μὴν, οὐδὲ ἐκεῖνο ὀκνήσω περὶ τῆς
ἀξίας αὐτῆς πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ἐγὼ γὰρ οὐ
τὸν αὐτὸν τρόπον νομίζω πόλει τὸν ἄξιον
ἐξεταστέον εἶναι, καὶ ἰδιώτῃ. οὐδὲ γὰρ περὶ τῶν
αὐτῶν ἡ σκέψις. ἰδίᾳ μὲν γὰρ ἕκαστος ἡμῶν
σκοπεῖ, τίς ἄξιός ἐστιν ἑκάστου κηδεστής, ἢ τῶν
τοιούτων τι γίνεσθαι. ταῦτα δὲ καὶ νόμοις τισὶ
καὶ δόξαις διώρισται. κοινῇ δ' ἡ πόλις καὶ ὁ
δῆμος, ὅς τις ἂν αὐτὸν εὖ ποιῇ καὶ σώζῃ.
τοῦτο δ' οὐ γένει καὶ δόξῃ κρινόμενον ἴδοι τις
ἄν, ἀλλ' ἔργῳ. ὅταν μὲν οὖν εὖ πράττειν δέῃ,
τὸν βου

τὸν βουλόμενον εὖ ποιεῖν ἡμᾶς, ἐάσομεν. ἐπειδὰν δ' εὖ πάθωμεν, τότε τὴν ἀξίαν τοῦ ποιήσαντος σκεψόμεθα; οὐκ ἄρ' ὀρθῶς βουλευσόμεθα. ἀλλὰ νὴ δία οὗτοι μόνοι τοῦτο πείσονται, καὶ περὶ τούτων μόνον ποιοῦμαι τὸν λόγον; πολλοῦ γε καὶ δέω. ἀλλὰ πάντας μὲν οὐδ' ἂν ἐγχειρήσαιμι ἐξετάζειν, ὅσοι πεποιηκότες ὑμᾶς εὖ διὰ τὸν νόμον εἰ μὴ λυθήσεται, τὰ δοθέντα ἀφαιρεθήσονται. ἓν ἢ δύο δείξας ἔτι ψηφίσματα, ἀπαλλάττομαι τοῦ περὶ τούτων λέγειν. τοῦτο μὲν τοίνυν θασίους τοὺς μετ' ἐκφάντου, πῶς οὐκ ἀδικήσετε, ἐὰν ἀφέλησθε τὴν ἀτέλειαν, οἳ παραδόντων ὑμῖν θάσον, καὶ τὴν λακεδαιμονίων φρουρὰν μεθ' ὅπλων ἐκβαλόντων, καὶ θρασύβουλον εἰσαγαγόντων, καὶ παρασχόντων φίλην ὑμῖν τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, αἴτιοι τοῦ γενέσθαι σύμμαχον τὸν περὶ θρᾴκην τόπον ὑμῖν ἐγένοντο. τοῦτο δ' ἀρχέβιον καὶ ἡρακλείδην, οἳ βυζάντιον παραδόντων θρασυβούλῳ, κυρίους ὑμᾶς ἐποίησαν τοῦ ἑλλησπόντου, ὥστε τὴν δεκάτην ἀποδόσθαι. καὶ χρημάτων εὐπορήσαντας, λακεδαιμονίους ἀναγκάσαι τοιαύτην οἵαν ὑμῖν ἐδόκει ποιήσασθαι τὴν

εἰρήνην

ἀρχῶν. ὧν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι μετὰ ταῦθ' ἐκπεσόντων, ἐψηφίσασθε ἅπερ οἶμαι φεύγουσιν εὐεργέταις, δι' ὑμᾶς προσήκει. προξενίαν. εὐεργεσίαν. ἀτέλειαν ἁπάντων. εἶτα τοὺς δι' ὑμᾶς φεύγοντας, καὶ δικαίως τι παρ' ὑμῶν εὑρομένους, ἐάσομεν ἀφαιρεθῆναι τὰ δοθέντα μηδὲν ἔχοντες ἐγκαλέσαι; ἀλλ' αἰσχρὸν ἂν εἴη. μάθοιτε δὲ τοῦτο μάλιστ' ἂν ἐκείνως. εἰ λογίσαισθε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς εἴ τινες τῶν νῦν ἐχόντων πύδναν, ἢ ποτίδαιαν, ἢ τι τῶν ἄλλων, χωρίων ἃ φιλίππῳ μὲν ἐστὶν ὑπήκοα, ὑμῖν δ' ἐχθρά. τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἡ θάσος ἦν τότε καὶ τὸ βυζάντιον, λακεδαιμονίοις μὲν οἰκεῖα, ὑμῖν δὲ ἀλλότρια. παραδώσειν ταῦτ' ἐπαγγείλαιντο; ἂν αὐτοῖς τὰς αὐτὰς δῶτε δωρεάς, ἅσπερ ἐκφαντῷ τῷ θασίῳ, καὶ ἀρχεβίῳ τῷ βυζαντίῳ, καί τινες τούτων ἀντιλέγοιεν αὐτοῖς ταῦτα λέγοντες, ὡς δεινόν, εἴ τινες μόνοι τῶν ἄλλων μετοίκων μὴ χορηγοῖεν, πῶς ποτ' ἂν ἔχοιτε πρὸς τοὺς ταῦτα λέγοντας, ἢ δηλονότι φωνὴν οὐκ ἂν ἀνάσχοισθε, ὡς συκοφαντούντων; οὐκοῦν αἰσχρόν, εἰ μέλλοντες μὲν εὖ πάσχειν, συκοφάντην ἂν τὸν ταῦτα λέγοντα ἡγεῖσθε

περὶ τοῦ δ' ἀφελέσθαι τὰς τῶν προτέρων εὐεργετῶν δωρεάς, ταῦτα λεγόντων ἀκούσεσθε. φέρε δὴ κἀκεῖνο ἐξετάσωμεν. οἱ προδόντες τὴν Πύδναν, καὶ τὰ ἄλλα χωρία τῷ Φιλίππῳ, τῷ ποτ' ἐπαρθέντες, ἡμᾶς ἠδίκουν; ἢ πᾶσι πρόδηλον τοῦτο, ὅτι ταῖς παρ' ἐκείνου δωρεαῖς, ἃς διὰ ταῦτα ἔσεσθαι σφίσιν ἡγοῦντο. πότερον οὖν μᾶλλον ἔδει σε ὦ Λεπτίνη τοὺς ἐχθροὺς εἰ δύνασαι πεῖσαι τοὺς ἐπὶ τοῖς πρὸς ὑμᾶς ἀδικήμασι γινομένας, ἐκείνων εὐεργεσίας μὴ τιμᾶν, ἢ θεῖναι νόμον ἡμῖν; ὃς τῶν τοῖς ἡμετέροις εὐεργέταις, ὑπαρχουσῶν δωρεῶν ἀφαιρεῖταί τι. ἐγὼ μὲν ἐκεῖνο οἶμαι. ἀλλ' ἵνα μὴ πόρρω τοῦ παρόντος γένωμαι, λάβε τὰ ψηφίσματα, ἃ τοῖς Θασίοις καὶ Βυζαντίοις ἐγράφη. λέγε.

Ψηφίσματα.

Ἠκούσατε μὲν τῶν ψηφισμάτων ὦ ἄνδρες δικασταί, τούτων δ' ἴσως ἔνιοι τῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἔτ' εἰσίν. ἀλλὰ τὰ ἔργα τὰ πραχθέντα ἔστιν, ἐπειδήπερ ἅπαξ ἐπράχθη. προσήκει τοίνυν τὰς στήλας ταύτας κυρίας ἐᾶν τὸν πάντα χρόνον, ἵν' ἕως μὲν ἄν τινες ζῶσι,

μηδὲν

μηδὲν ὑφ' ὑμῶν ἀδικῶνται. ἐπειδὰν δ
τελευτήσωσιν ἐκεῖναι, τὸ τῆς πόλεως ἦθος
μνημεῖον ᾖ, καὶ παραδείγματα ἑστῶσι, τοῖς
βουλομένοις τί ποιεῖν ὑμᾶς ἀγαθόν, ὅτι τοὺς
εὖ ποιήσαντας, ἡ πόλις ἀντευπεποίηκε. κ
μήν, μὴ δ' ἐκεῖνό γε ὑμᾶς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι
λανθανέτω, ὅτι τῶν αἰσχίστων ἐστὶ πάντας
ἀνθρώπους ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι, τὰς μὲν συμ
φοράς, αἷς δι' ὑμᾶς ἐχρήσαντο οἱ ἄνδρες ἐκει
πάντα τὸν χρόνον κυρίας αὐτοῖς γεγενημένας,
τὰς δὲ δωρεὰς ἃς ἀντὶ τούτων ἔλαβον, παρ'
ὑμῶν, καὶ δὴ λελυμένας. πολὺ γὰρ μᾶλλον
ἥρμοττε, τὰ δοθέντα ἐῶντας, τῶν ἀτυχη
μάτων ἀφαιρεῖν, ἢ τούτων μενόντων τὰς
δωρεὰς ἀφαιρεῖσθαι. φέρε γὰρ πρὸς Διός. τίς
ἐστιν ὅστις εὖ ποιεῖν ὑμᾶς βουλήσεται, μέλλων
ἂν μὲν ἀποτύχῃ, παραχρῆμα δίκην δώσειν
τοῖς ἐχθροῖς, ἂν δὲ κατορθώσῃ, τὰς χάριτας
παρ' ὑμῶν ἀπίστους ἕξειν. πάνυ τοίνυν ἀχθοίμ
ην ἂν ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ τοῦτο μόνον δόξαι
μὴ δίκαιον κατηγορεῖν τοῦ νόμου, ὅτι πολλοὺς
εὐεργέτας ἀφαιρεῖται τὴν ἀτέλειαν, τῶν
δὲ πολιτῶν μηδένα ἄξιον δοκοῦντας ἔχειν
δεῖξαι τῶν εὐεργετῶν ταύτην τὴν τιμήν.
καὶ γὰρ

καὶ γὰρ καὶ τἆλλα ἀγαθὰ εὐξαίμην ἂν ἔγωγε παρ' ἡμῖν εἶναι πλεῖστα, καὶ ἄνδρας ἀρίστους, καὶ πλείστους εὐεργέτας τῆς πόλεως, πολίτας εἶναι. πρῶτον μὲν τοίνυν κόνωνα σκοπεῖτε, εἰ ἄρα ἄξιον καταμεμψαμένους τὸν ἄνδρα, ἢ τὰ πεπραγμένα αὐτῷ, ἄκυρόν τι ποιῆσαι τῶν ἐκείνῳ δοθέντων. οὗτος γὰρ ἀνὴρ ὡς ὑμῶν τινῶν ἔστιν ἀκοῦσαι τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ὄντων, μετὰ τὴν τοῦ δήμου κάθοδον τὴν ἐκ τοῦ πειραιῶς, ἀσθενοῦς ἡμῶν τῆς πόλεως οὔσης, καὶ ναῦν οὐδεμίαν κεκτημένης, στρατηγῶν βασιλεῖ, παρ' ὑμῶν οὐδ' ἡντινοῦν ἀφορμὴν λαβών, κατεναυμάχησε λακεδαιμονίους. καὶ πρότερον τοῖς ἄλλοις ἐπιτάττοντας, εἴθισεν ἀκούειν ὑμῶν, καὶ τοὺς ἁρμοστὰς ἐξήλασεν ἐκ τῶν νήσων καὶ μετὰ ταῦτα δεῦρ' ἐλθὼν, ἀνέστησε τὰ τείχη. καὶ πρῶτος πάλιν περὶ τῆς ἡγεμονίας ἐποίησε τῇ πόλει τὸν λόγον πρὸς λακεδαιμονίους εἶναι. καὶ γάρ τοι μόνῳ τῶν πάντων αὐτῷ τοῦτ' ἐν τῇ στήλῃ γέγραπται, ἐπειδὴ κόνων φησὶν, ἠλευθέρωσε τοὺς ἀθηναίων συμμάχους. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ γράμμα ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐκείνῳ μὲν φιλοτιμία πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, ὑμῖν δὲ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἕλληνας. ὅτου γὰρ ἂν τις παρ'

ὑμῶν

ἡμῶν ἀγαθοῦ τοῖς ἄλλοις αἴτιος γένητ
τούτου τὴν δόξαν τὸ τῆς πόλεως ὄνομα κα
ποῦται. διόπερ οὐ μόνον αὐτῷ τὴν ἀτέλει
ἔδωκαν οἱ τότε, ἀλλὰ καὶ χαλκῆν εἰκόνα, ὥ
περ ἁρμοδίου καὶ ἀριστογείτονος ἔστησα
πρώτου. ἡγοῦντο γὰρ οὐ μικρὰν τυραννίδ
καὶ τότε τὴν λακεδαιμονίων ἀρχὴν κατα
λύσαντα πεπαυκέναι. ἵν' οὖν μᾶλλον οἷς λέ
γω προσέχητε, τὰ ψηφίσματα ὑμῖν αὐτ
ἀναγνώσεται, τὰ τότε ψηφισθέντα τῷ
κόνωνι. Λέγε.

Ψηφίσματα.

Οὐ τοίνυν ὑφ' ὑμῶν μόνον ὁ κόνων ἄν
δρες ἀθηναῖοι τότ' ἐτιμήθη πράξας ἃ δι-
εξῆλθον ἐγώ, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ἄλλων πολλῶν
οἳ δικαίως ὧν εὐηργέτητο, χάριν ᾤοντο δεῖν
ἀποδιδόναι. οὐκοῦν αἰσχρὸν ὦ ἄνδρες ἀ-
θηναῖοι, εἰ αἱ μὲν παρὰ τοῖς ἄλλοις δωρεαὶ
βέβαιοι μένουσιν αὐτῷ, τῆς δὲ παρ' ὑμῶν μό-
νης τοῦτ' ἀφαιρεθήσεται. καὶ μὴν, οὐδ' ἐκεῖνο
καλὸν, ζῶντα μὲν αὐτὸν οὕτω τιμᾶν, ὥστε
τοσούτων ὅσων ἀκηκόατε ἀξιοῦν, ἐπειδὴ δ'
ἐτελεύτησε μηδεμίαν ποιησαμένους τούτων
μηδενὸς μνείαν, ἀφελέσθαι τι τῶν δοθέντων

τότε

τότε. πολλὰ μὲν γὰρ ἔστιν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τῶν ὑπ' ἐκείνου πραχθέντων ἄξια ἐπαίνου, δι' ἃ πάντα προσήκει μὴ λύειν τὰς ἐπὶ τούτοις δοθείσας δωρεάς. κάλλιστον δὲ πάντων, ἡ τῶν τειχῶν ἀνάστασις. γνοίη δ' ἄν τις εἰ παραθείη, πῶς θεμιστοκλῆς ὁ τῶν καθ' ἑαυτὸν ἁπάντων ἀνδρῶν ἐνδοξότατος, ταὐτὸ τοῦτ' ἐποίησε. λέγεται τοίνυν ἐκεῖνος τειχίζειν εἰπὼν τοῖς πολίταις, κἂν ἀφικνῆταί τις ἐκ λακεδαίμονος κατέχειν κελεύσας, οἴχεσθαι πρεσβεύων αὐτὸς ὡς τοὺς λακεδαιμονίους. λόγων δὲ γιγνομένων ἐκεῖ, καί τινων ἀπαγγελλόντων, ὡς ἀθηναῖοι τειχίζουσιν, ἀρνεῖσθαι, καὶ πρέσβεις πέμπειν τοὺς σκεψομένους κελεύειν. ἐπειδὴ δὲ οὐχ ἧκον οὗτοι, πέμπειν ἑτέρους παραινεῖν, καὶ πάντες ἴσως ἀκηκόατε, ὃν τρόπον ἐξαπατῆσαι λέγεται λακεδαιμονίους. φημὶ τοίνυν ἐγώ, καὶ πρὸς Διός ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μηδεὶς φθόνῳ τὸ μέλλον ἀκούσῃ, ἀλλ' ἂν ἀληθὲς ᾖ, σκοπείτω, ὅσῳ τὸ φανερῶς τοῦ λάθρα κρεῖττον, καὶ τὸ νικῶντας τοῦ παρακρουσαμένους πράττειν ὁτιοῦν ἐντιμότερον, τοσούτῳ κάλλιον κόνωνα τὰ τείχη στῆσαι θεμιστοκλέους. ὁ μὲν γὰρ, λαθὼν.

ὁ δὲ, νικήσας τοὺς κωλύσοντας, ταυτὸ τοῦτ' ἐποίησεν. οὐ τοίνυν ἄξιον τὸν τοιοῦτον ὑφ' ὑμῶν ἀδικηθῆναι, οὐδ' ἔλαττον ἔχειν τῶν ῥητόρων τῶν διδαξόντων ἡμᾶς ὡς ἀφελέσθαι τί χρὴ τῶν ἐκείνῳ δοθέντων. εἶεν. ἀλλὰ νὴ Δία τὸν παῖδα τοῦ χαβρίου περιίδωμεν ἀφαιρεθέντα τὴν ἀτέλειαν, ἣν ὁ πατὴρ αὐτῷ δικαίως παρ' ὑμῶν λαβὼν κατέλιπεν; ἀλλ' οὐδένα ἄνθρωπον εὖ φρονοῦντ' ἂν οἶμαι ταῦτα φῆσαι καλῶς ἔχειν. ἴστε μὲν οὖν ἴσως καὶ ἄνευ τοῦ παρ' ἐμοῦ λόγου, ὅτι σπουδαῖος χαβρίας ἦν ἀνήρ. οὐ μὴν κωλύει γε οὐδὲν κἀμὲ διὰ βραχέων ἐπιμνησθῆναι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. ὃν μὲν οὖν τρόπον ὑμᾶς ἔχων, πρὸς ἅπαντας πελοποννησίους παρετάξατο ἐν θήβαις, καὶ ὡς γοργόπαν ἀπέκτεινεν ἐν αἰγίνῃ, καὶ ὅσα ἐν κύπρῳ τρόπαια ἔστησε, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ὅτι πᾶσαν ἐπελθὼν ὀλίγου δέω λέγειν χώραν, οὐδαμοῦ τὸ τῆς πόλεως ὄνομα οὐδ' αὑτὸν κατῄσχυνεν, οὔτε πάνυ ῥᾴδιον κατὰ τὴν ἀξίαν εἰπεῖν, πολλή τε αἰσχύνη λέγοντος ἐμοῦ ταῦτα, ἐλάττω φανῆναι τῆς ἐν ἑκάστῳ νῦν περὶ αὐτοῦ δόξης

ὑπάρχουσι. ἃ δ' οὐδαμῶς ἂν εἴποιμ' οἶμαι μι-
κρὰ ποιήσας, ταῦθ' ὑπομνῆσαι πειράσομαι.
ἐνίκησε μὲν τοίνυν λακεδαιμονίους ναυμα-
χίᾳ. καὶ πεντήκοντα μιᾶς δεούσας, ἔλαβεν αἰχ-
μαλώτους τριήρεις. εἷλε δὲ τῶν νήσων τούτων τὰς
πολλάς, καὶ παρέδωκεν ὑμῖν καὶ φίλας ἐποί-
ησεν, ἐχθρῶς ἐχούσας πρότερον. τρισχίλια δὲ
αἰχμάλωτα σώματα δεῦρ' ἤγαγε, καὶ πλέ-
ον ἢ δέκα καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀπέφηνεν ἀ-
πὸ τῶν πολεμίων. καὶ τούτων πάντων ὑμῶν
τινές, οἱ πρεσβύτατοι μάρτυρές εἰσί μοι.
πρὸς δὲ τούτοις, ἄλλας τριήρεις πλέον ἢ εἴκοσιν
εἷλε, κατὰ μίαν καὶ δύο λαμβάνων. ἃς ἁπά-
σας εἰς τοὺς ὑμετέρους λιμένας κατήγαγεν.
ἑνὶ δὲ κεφαλαίῳ, μόνος τῶν πάντων στρα-
τηγῶν, οὐ πόλιν, οὐ φρούριον, οὐ ναῦν, οὐ στρατι-
ώτην ἀπώλεσεν οὐδένα ἡγούμενος ὑμῶν.
οὐδ' ἔστιν οὐδενὶ τῶν ὑμετέρων ἐχθρῶν τρό-
παιον οὐδέν, ἀφ' ὑμῶν τε κἀκείνου. ὑμῖν δ'
ἀπὸ πολλῶν πολλά, ἐκείνου στρατηγοῦντος.
ἵνα δὲ μὴ λέγων παραλείπω τι τῶν πεπραγ-
μένων αὐτῷ, ἀναγνώσεται γεγραμμένας
ὑμῖν τάς τε ναῦς ὅσας ἔλαβε, καὶ οὗ ἑκάστην,
καὶ τῶν πόλεων τὸν ἀριθμόν, καὶ τῶν χρημάτων

τὸ πλῆθος, καὶ τῶν τροπαίων, οὗ ἕκαστον. Λέγε.

Πράξεις χαβρίου.

Δοκεῖ τισιν ὑμῶν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, οὑτοσὶ ὁ τοσαύτας πόλεις λαβών, καὶ τριήρεις τῶν πολεμίων ναυμαχίᾳ νικήσας, καὶ τοσούτων καλῶν αἴτιος ὤν, αἰσχροῦ δ' οὐδενὸς τῇ πόλει, ἄξιος εἶναι ἀποστερηθῆναι τὴν ἀτέλειαν, ἣν εὕρετο παρ' ὑμῶν καὶ τῷ υἱεῖ κατέλιπεν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἴομαι. καὶ γὰρ ἂν ἄλογον εἴη, μίαν μὲν πόλιν εἰ ἀπώλεσεν, ἢ ναῦς δέκα μόνας, περὶ προδοσίας ἂν αὐτὸν εἰσήγγελλον οὗτοι. καὶ εἰ ἑάλω, τὸν ἅπαντα ἂν ἀπολώλει χρόνον. ἐπειδὴ δὲ τοὐναντίον, ἑπτακαίδεκα μὲν πόλεις εἷλεν, ἑβδομήκοντα δὲ ναῦς ἔλαβε, τρισχιλίους δ' αἰχμαλώτους. δέκα δὲ καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀπέφηνε. τοσαῦτα δὲ ἔστησε τρόπαια, τηνικαῦτα δὲ οὐκ ἔσται κύρια αὐτῷ τὰ δοθέντα ἐπὶ τούτοις. καὶ μὴν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ζῶν πάνθ' ὑπὲρ ὑμῶν φανήσεται πράξας χαβρίας, καὶ τὴν τελευτὴν αὐτὴν τοῦ βίου πεποιημένος, οὐχ ὑπὲρ ἄλλου τινός. ὥς τε δικαίως ἂν οὐ μόνον διὰ τὰ ζῶντι πεπραγμένα φαίνοισθε εὐνοϊκῶς δια-

κείμενοι

κείμενοι πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ ταῦτην. ἄξιον τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι κἀκεῖνο σκοπεῖν, ὅπως μὴ φανούμεθα φαυλότεροι χίων περὶ τοὺς εὐεργέτας γεγενημένοι. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν ἐφ' οὓς μεθ' ὅπλων ἦλθεν ἐν ἐχθροῦ τάξει μηδὲν ὧν ἔδοσαν πρότερον νῦν ἀφῄρηνται, ἀλλὰ τὰς παλαιὰς χάριτας, μείζους τῶν καινῶν ἐγκλημάτων πεποίηνται. ὑμεῖς δ' ὑπὲρ ὧν ἐκείνους ἐλθὼν ἐτελεύτησεν, ἀντὶ τοῦ διὰ ταῦτα ἔτι μᾶλλον αὐτὸν τιμᾶν ἐπ' τῶν ὑπὲρ ταῖς προτέραις εὐεργεσίαις, τί δοθέντων ἀφῃρημένοι φανήσεσθε, πῶς οὐκ εἰκότως αἰσχύνην ἕξετε; καὶ μὴν κατ' ἐκεῖνο αὖ ἄξια ἂν εἴη πεπονθὼς ὁ παῖς, εἰ τὴν δωρεὰν ἀφαιρεθείη, καθὸ πολλάκις ὑμῶν στρατηγήσαντος Χαβρίου, καὶ οὐδενὸς πώποτε υἱὸς ὀρφανὸς διὰ ἐκεῖνον ἐγένετο. αὐτὸς δ' ἐν ὀρφανίᾳ τέθραπται διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίαν τοῦ πατρός. οὕτω γὰρ ὡς ἀληθῶς ἔμοιγε φαίνεται βεβαίως, πῶς ἐκεῖνος ἐγένετο φιλόπολις. ὥστε δοκῶν καὶ ὢν ἀσφαλέστατος στρατηγὸς ἁπάντων, ὑπὲρ μὲν ὑμῶν ὁπότε ἡγοῖτο, ἐχρῆτο τούτῳ. ὑπὲρ αὑτοῦ δὲ ἐπειδὴ τὸ καθ' αὑτὸν ἐτάχθη κινδυνεύειν, παρεῖδε.

καὶ μᾶλλον εἵλετο μὴ ζῆν, ἢ καταισχῦναι τὰς παρ᾽ ὑμῶν ὑπαρχούσας αὐτῷ τιμάς. εἶτα ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνος ᾤετο δεῖν ἀποθνήσκειν ἢ νικᾶν, ταῦθ᾽ ὑμεῖς ἀφελώμεθα τὸν υἱὸν αὐτοῦ; καὶ τί φήσομεν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅταν τὰ μὲν τρόπαια ἑστήκει δῆλα πᾶσιν ἀνθρώποις, ἃ ὑπὲρ ὑμῶν στρατηγῶν ἐκεῖνος ἔστησε, τῶν δ᾽ ἐπὶ τούτοις δωρεῶν ἀφῃρημένον τί φαίνηται. οὐ σκέψεσθε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ λογιεῖσθε, ὅτι νῦν οὐχ ὁ νόμος κρίνεται; πότερον ἐστὶν ἐπιτήδειος, ἢ οὔ, ἀλλ᾽ ὑμεῖς δοκιμάζεσθε, εἴτ᾽ ἐπιτήδειοι πάσχειν ἐστὲ εὖ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον, εἴτε μή; λάβε δὴ καὶ τὸ χαβρίᾳ ψήφισμα ψηφισθέν. ὅρα δὴ καὶ σκόπει. δεῖ γὰρ αὐτὸ ἐνταῦθα εἶναί που. ἐγὼ δ᾽ ἔτι τοῦτ᾽ εἰπεῖν ὑπὲρ χαβρίου βούλομαι. ὑμεῖς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τιμῶντές ποτε ἰφικράτην, οὐ μόνον αὐτὸν ἐτιμήσατε, ἀλλὰ καὶ δι᾽ ἐκεῖνον στράβακα καὶ πολύστρατον. καὶ πάλιν τιμοθέῳ διδόντες τὴν δωρεάν, δι᾽ ἐκεῖνον ἔδωκατε καὶ κλεάρχῳ, καί τισιν ἄλλοις πολιτείαν: χαβρίας δ᾽ αὐτὸς ἐτιμήθη παρ᾽ ὑμῖν μόνος. εἰ δὴ τότε ὅτε ηὑρίσκετο τὴν δωρεάν, ἠξίωσεν ὑμᾶς ὥσπερ δι᾽ ἰφικράτην καὶ τιμόθεον

τιμόθεον εὖ τινας πεποιηκότε, οὕτω δεῖ αὐτὸν εὖ ποιῆσαι τούτων τινὰς τῶν εὑρημένων τὴν ἀτέλειαν, οὓς νῦν οὗτοι μεμφόμενοι πάντας ἀφαιρεῖσθαι κελεύουσιν, ὁμοίως οὐκ ἂν ἐδώκατε ταύτην αὐτῷ τὴν χάριν; ἔγωγε ἡγοῦμαι. εἶθ' οἷς διὰ ἐκεῖνον ἂν ἐδώκατε τὴν δωρεάν, διὰ τούτους νῦν αὐτὸν ἐκεῖνον ἀφαιρήσεσθε τὴν ἀτέλειαν; ἀλλὰ ἄλογον. οὐδὲ γὰρ ὑμῖν ἁρμόττει δοκεῖν, παρὰ μὲν τὰς εὐεργεσίας οὕτω προχείρως ἔχειν, ὥστε μὴ μόνον αὐτοὺς τοὺς εὐεργέτας τιμᾶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνων φίλους. ἐπειδὰν δὲ χρόνος διέλθῃ βραχύς, καὶ ὅσα αὐτοῖς δεδώκατε, ταῦτα ἀφαιρεῖσθαι.

Ψηφίσματα τῶν χαβρίου τιμῶν.

Οὓς μὲν τοίνυν ἀδικήσετε εἰ μὴ λύσετε τὸν νόμον, πρὸς πολλοῖς ἄλλοις οἷς ἀκηκόατε, εἰσὶν οὗτοι ὦ ἄνδρες δικασταί. σκοπεῖτε δὲ καὶ λογίσασθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, εἴ τινες τούτων τῶν τετελευτηκότων λάβοιεν τρόπῳ τινὶ τῶν νυνὶ γιγνομένων πραγμάτων αἴσθησιν, ὡς ἂν εἰκότως ἀγανακτήσειαν. εἰ γὰρ ὧν ἔργῳ πεποιήκεν ἕκαστος αὐτῶν ὑμᾶς εὖ,

τούτων ἐκ λόγου κρίσις γίνεται, καὶ τὰ καλῶς πραχθέντα ὑπ' ἐκείνων, ἂν ὑφ' ὑμῶν μὴ καλῶς ῥηθῇ τῷ λόγῳ, μάτην τοῖς πονήσασιν εἴργασται, πῶς οὐ δεινὰ πάσχουσιν. ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ὅτι ὡς ἀληθῶς ἐπὶ πᾶσι δικαίοις ποιούμεθα τοὺς λόγους πάντας ὅσους λέγομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐδέν ἐσθ' ὅ,τοῦ παρακρούσασθαι καὶ φενακίσαι λέγεται παρ' ὑμῶν εἵνεκα, ἀναγνώσεται τὸν νόμον ὑμῖν, ὃν παρεισφέρομεν γράψαντες ἀντὶ τοῦδε, ὃν οὐκ ἐπιτήδειον εἶναί φαμεν. γνώσεσθε γὰρ ἐκ τούτου πρόνοιάν τινα ἔχοντας ἡμᾶς καὶ ὅπως εἴ τινά τις καταμέμφεται τῶν εὑρημένων τὰς δωρεάς, ἂν δίκαιον ᾖ, κρίνας παρ' ὑμῖν, ἀφαιρήσεται, καὶ ὅπως οὐδ' εἷς ἂν ἀντείποι, μὴ οὐ δεῖν ἔχειν ἐξουσίαν τὰ δοθέντα, καὶ τούτων οὐδέν ἐσθ' ἡμέτερον καινὸν οὐδ' εὕρημα. ἀλλ' ὁ παλαιὸς ὃν οὗτος παρέβη νόμος, οὕτω κελεύει νομοθετεῖν. γράφεσθαι μὲν, ἄν τις τινὰ τῶν ὑπαρχόντων νόμων μὴ καλῶς ἔχειν ἡγῆται, παρεισφέρειν δ' αὐτὸν ἄλλον ὃν ἂν τιθῇ, λύων ἐκεῖνον, ὑμᾶς δ' ἀκούσαντας ἑλέσθαι τὸν κρείττω. οὐ γὰρ ᾤετο δεῖν ὁ σόλων ὁ τοῦτον τὸν τρόπον προσάξας νομοθετεῖν, τοὺς

μὲν θεσ

μὲν θεσμοθέτας τοὺς ἐπὶ τοὺς νόμους κληρου-
μένους, δὶς δοκιμασθέντας ἄρχειν, ἔν τε τῇ
βουλῇ καὶ παρ' ὑμῖν ἐν τῷ δικαστηρίῳ· τοὺς δὲ
νόμους αὐτοὺς καθ' οὓς καὶ τούτοις ἄρχειν, καὶ
πᾶσι τοῖς ἄλλοις πολιτεύεσθαι προσήκει,
ἐπὶ καιροῦ τεθέντας ὅπως ἔτυχε μὴ δοκιμα-
σθέντας κυρίους εἶναι. καὶ γάρ τοι τότε μὲν τέως
τὸν τρόπον τοῦτον ἐνομοθέτουν, τοῖς μὲν ὑπάρ-
χουσι νόμοις ἐχρῶντο, καινοὺς δ' οὐκ ἐτίθεσαν.
ἐπειδὴ δὲ τῶν πολιτευομένων τινὲς δυνη-
θέντες ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, κατεσκεύασαν
αὐτοῖς ἐξεῖναι νομοθετεῖν, ὅταν τις βούληται,
καὶ ὃν ἂν τύχῃ τρόπον. τοσοῦτοι μὲν οἱ ἐναν-
τίοι σφίσιν αὐτοῖς εἰσι νόμοι, ὥστε χειροτο-
νεῖτε ὑμεῖς τοὺς διαλέξοντας τοὺς ἐναντί-
ους ἐπὶ πάμπολυν ἤδη χρόνον, καὶ τὸ πρᾶγμα
οὐδὲν μᾶλλον δύναται πέρας ἔχειν. ψηφισ-
μάτων δ' οὐδοτιοῦν διαφέρουσιν οἱ νόμοι.
ἀλλὰ νεώτεροι οἱ νόμοι καθ' οὓς τὰ ψηφίσ-
ματα δεῖ γράφεσθαι τῶν ψηφισμάτων αὐ-
τῶν ὑμῖν εἰσιν. ἵν' οὖν μὴ λόγον λέγω μόνον,
ἀλλὰ καὶ τὸν νόμον αὐτὸν ὃν φημι δείξω.
λάβε μοι τὸν νόμον καθ' ὃν ἦσαν οἱ πρότερον
νομοθέται. Λέγε.

Νόμος.

Ταῦτα μὲν ἔστιν ἃ τούτου τοῦ νόμου διώκομεν, ὡς οὐκ ἐπιτήδεια. τὰ δ' ἐφεξῆς λέγε, ἃ τούτων ἐστὶ βελτίω φαμέν. προσέχετε ὦ ἄνδρες δικασταὶ τούτοις, ἀναγινωσκομένοις τὸν νοῦν. λέγε

Νόμος.

Ἐπίσχες. τοῦτο μὲν ἔστιν ἐν τοῖς οὖσι νόμοις κυρίοις, ὑπάρχον καλὸν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ σαφές, τὰς δωρεὰς ἃς ὁ δῆμος ἔδωκε, κυρίας εἶναι, δίκαιον ὦ γῆ καὶ θεοί. χρῆν τοίνυν λεπτίνην, μὴ πρότερον τιθέναι τὸν ἑαυτοῦ νόμον, πρὶν τὸν παλαιὸν τοῦτον ἔλυσε γραψάμενος. νῦν δὲ μαρτυρίαν καθ' ἑαυτοῦ καταλείπων ὅτι παρανομεῖ, τοὐναντίον ὅμως ἐνομοθέτει. καὶ ταῦτα ἑτέρου κελεύοντος νόμου, ἐπὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο ἔνοχον εἶναι τῇ γραφῇ, ἐὰν ἐναντίος ᾖ τοῖς πρότερον κειμένοις νόμοις. λάβε δ' αὐτὸν τὸν νόμον.

Νόμος

Οὐκοῦν ἐναντίον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τῷ κυρίας εἶναι τὰς δωρεὰς ἃς ὁ δῆμος ἔδωκε,

τὸ μηδένα

τὸ μηδένα εἶναι τούτων ἀτελῆ οἷς ὁ δῆμος ἔδωκε, σαφῶς γε οὑτωσί. ἀλλ' οὐκ ἐν ᾧ νῦν ὁ δὲ αὖ τεισφέρει νόμῳ. ἀλλ' ἅτε δεδώκατε, κύρια, καὶ πρόφασις δικαία κατὰ τῶν ἢ παρακρουσαμένων, ἢ μετὰ ταῦτα ἀδικούντων, ἢ ὅλως ἀναξίων, δι' ἣν, ὃν ἂν ὑμῖν δοκῇ, κωλύσετε ἔχειν τὴν δωρεάν. Λέγε τὸν νόμον.

Νόμος.

Ἀκούετε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ καταμανθάνετε, ὅτι ἐν ταῦτα ἔνι καὶ τοὺς ἀξίους ἔχειν τὰ δοθέντα, καὶ τοὺς μὴ τοιούτους κριθέντας, ἐὰν ἀδίκως τι λάβωσιν, ἀφαιρεθῆναι. καὶ τὸ λοιπὸν ἐφ' ὑμῖν εἶναι, πάνθ' ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, δοῦναι καὶ μή. ὡς μὲν τοίνυν οὐχὶ καλῶς οὗτος ἔχει καὶ δικαίως ὁ νόμος, οὔτ' ἐρεῖν οἶμαι λεπτίνην, οὔτ' ἐὰν λέγῃ, δεῖξαι δυνήσεσθαι. ἃ δὲ πρὸς τοῖς θεσμοθέταις ἔλεγε, ταῦτ' ἴσως λέγων, παράγειν ὑμᾶς ζητήσει. ἔφη γὰρ ἐξαπάτης εἵνεκα, παραγεγράφθαι τοῦτον τὸν νόμον. ἐὰν δ' ὃν αὐτὸς ἔθηκε λυθῇ, τὸν πρὶν οὔτε θήσεσθαι. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ τούτου τοῦ νόμου λυθέντος, τὸν παρεισενεχθέντα κύριον εἶναι σαφῶς ὁ παλαιὸς κελεύει νόμος.

νόμος, καθ' ὃν οἱ θεσμοθέται τούτους ὑμῖν παρέ-
γραψαν, ἐάσω, ἵνα μὴ περὶ τούτου τὶς ἀντιλέ-
γῃ μοι. ἀλλ' ἐπ' ἐκεῖνο εἶμι. ὅταν ταῦτα λέ-
γῃ Λεπτίνης, ὁμολογεῖ μὲν εἶναι βελτίω καὶ δι-
καιότερον τόνδε τὸν νόμον, οὗ τέθεικεν αὐτός.
ὑπὲρ δὲ τοῦ πῶς τεθήσεται, ποιεῖται τὸν
λόγον. πρῶτον μὲν τοίνυν εἰσὶν αὐτῷ κατὰ
τοῦ παρεισφέροντος πολλοὶ τρόποι. δι' ὧν ἂν
μὴ βούληται, θεῖναι τὸν νόμον, αὐτὸν ἀναγ-
κάσει. ἔπειτ' ἐγγυώμεθα ἡμεῖς, ἐγὼ, φορμίων,
ἄλλον εἴ τινα βούλεται θήσειν τὸν νόμον. ἔστι
δὲ δήπου νόμος ὑμῖν, ἐάν τις ὑποσχόμενός τι,
τὸν δῆμον, ἢ βουλὴν, ἢ δικαστήριον ἐξαπα-
τήσῃ, τὰ ἔσχατα πάσχειν. ἐγγυώμεθα, ὑπισχνού-
μεθα οἱ θεσμοθέται ταῦτα γραφόντων, ἐπὶ
τούτοις τὸ πρᾶγμα γιγνέσθω. μήθ' ὑμεῖς ποι-
ήσητε μηδὲν ἀνάξιον ὑμῶν αὐτῶν, μήτ' εἴ
τις φαῦλός ἐστι, τῶν εὑρημένων τὴν δωρεὰν
ἐχέτω. ἀλλ' ἰδίᾳ κατὰ τόνδε κριθήτω τὸν
νόμον. εἰ δὲ ταῦτα λόγους καὶ φλυαρίας εἶναι
φήσει, ἐκεῖνό γε οὐ λόγος, αὐτὸς θέτω. καὶ μὴ
λεγέτω περὶ, οὐ ὡς θήσομεν ἡμεῖς. κάλλιον δὲ
δήπου, τὸν ὑφ' ὑμῶν κριθέντα καλῶς ἔχειν
νόμον εἰσφέρειν, ἢ ὃν νῦν ἐφ' ἑαυτοῦ τίθησιν.

ἐμοὶ δὲ

ἐμοὶ δὲ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι δοκεῖ λεπτίνης,
καί μοι πρὸς διὸς μηδὲν ὀργισθῇς, οὐδὲν γὰρ
φλαῦρον ἐρῶ σε, ἢ οὐκ ἀνεγνωκέναι τοὺς σόλω
νος νόμους, ἢ οὐ συνιέναι. εἰ γὰρ ὁ μὲν σόλων
ἔθηκε νόμον ἐξεῖναι δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ ὅτῳ ἄν
τις βούληται, ἐὰν μὴ παῖδες ὦσι γνήσιοι,
οὐχ ἵν' ἀποστερήσῃ τοὺς ἐγγύτατα τῷ γένει
τῆς ἀρχιστείας, ἀλλ' ἵνα εἰς τὸ μέσον καταθεὶς
τὴν ὠφέλειαν, ἐφάμιλλον ποιήσῃ τὸ ποιεῖν
ἀλλήλους εὖ, σὺ δὲ τοὐναντίον εἰσενήνοχας, μὴ
ἐξεῖναι τῷ δήμῳ τῶν αὐτοῦ δοῦναι μηδενὶ
μηδέν, πῶς σέ τις φήσει τοὺς σόλονος ἀνε-
γνωκέναι νόμους, ἢ συνιέναι. ὃς ἔρημον ποιεῖς
τὸν δῆμον τῶν φιλοτιμησομένων, προλέγων
καὶ δεικνὺς, ὅτι τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσιν οὐδὲ το
τοῦ ἔσται πλέον. καὶ μὴν κἀκεῖνος τῶν κα
λῶς δοκούντων ἔχειν νόμων σόλωνός ἐστι, μὴ
λέγειν κακῶς τὸν τεθνεῶτα, μὴ δ' ἂν ὑπὸ
τῶν ἐκείνου τὶς ἀκούῃ παίδων, αὐτός· σὺ δὲ
ποιεῖς, οὐ λέγεις κακῶς τοὺς τετελευτηκότας
τῶν εὐεργετῶν, τῷ δεῖνι μεμφόμενος, καὶ τὸν
δεῖνα ἀνάξιον εἶναι φάσκων, ὧν οὐδὲν ἐκείνοις
προσήκει. ἆρ' οὐ πολὺ τοῦ σόλωνος ἀποστα-
τεῖς τῇ γνώμῃ; πάνυ τοίνυν σπουδῇ τις

ἀπήγγειλε

ἀπήγγελέ μοι περὶ τοῦ μηδενὶ δεῖν μηδὲν διδόναι. μὴ δ' ἂν ὁτιοῦν πράξῃ τοιοῦτόν τι λέγειν αὐτοὺς παρεσκευάσθαι, ὡς ἄρα οἱ λακεδαιμόνιοι καλῶς πολιτευόμενοι καὶ θηβαῖοι, οὐδενὶ τῶν παρ' ἑαυτοῖς διδόασι τοιαύτην οὐδεμίαν τιμὴν, καί τοι καὶ παρ' ἐκείνοις τινὲς εἰσὶν ἴσως ἀγαθοί. ἐμοὶ δὲ δοκοῦσιν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πάντες οἱ τοιοῦτοι λόγοι, παροξυντικοὶ μὲν εἶναι πρὸς τὸ τὰς ἀτελείας ὑμᾶς ἀφελέσθαι πεῖσαι. οὐ μέν τοι δίκαιοί γε οὐδαμῇ, οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦθ' ὅτι θηβαῖοι, καὶ λακεδαιμόνιοι, καὶ ἡμεῖς, οὔτε νόμοις οὔτε ἔθεσι χρώμεθα τοῖς αὐτοῖς, οὔτε πολιτείᾳ. αὐτὸ γὰρ τοῦτο πρῶτον ὃ νῦν οὗτοι ποιήσουσιν, ἐὰν ταῦτα λέγωσιν, οὐκ ἔξεστι ποιεῖν παρὰ τοῖς λακεδαιμονίοις, τὰ τῶν ἀθηναίων, ἢ ἐπαινεῖν νόμιμα, ἢ δὲ τὰ τῶν ἄλλων. πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ἃ τῇ παρ' ἐκείνοις πολιτείᾳ συμφέρει, ταῦτ' ἐπαινεῖν ἀνάγκη καὶ ποιεῖν. εἶτα καὶ λακεδαιμόνιοι, τῶν μὲν τοιούτων ἐθῶν ἀφεστᾶσιν, ἄλλαι δέ τινες παρ' ἐκείνοις εἰσὶ τιμαὶ, ἀπεύξαιτ' ἂν ἅπαξ ὁ δῆμος ἐνταυθοῖ γενέσθαι. τίνες οὖν εἰσιν αὗται;

τὰς μὲν

τοὺς μὲν ἑαυτοὺς ἀγαθόν τι ποιοῦντας, μήτε τιμώντων, μήτε θαυμαζόντων. τοὺς δὲ συγγενεῖς, ἴστε γὰρ ὃν τρόπον ὀρχομενίους διέθηκαν, οὕτω μεταχειριζόμενοι, μήθ᾽ ὑμεῖς τἀναντία τούτοις· τοὺς μὲν εὐεργέτας τιμῶντες, παρὰ δὲ τῶν πολιτῶν, λόγῳ μετὰ τῶν νόμων τὰ δίκαια λαμβάνοντες· ὅλως δ᾽ οἶμαι τότε δεῖν τοὺς ἑτέρων ἐπαινεῖν νόμους, καὶ ἔθη τοῖς ὑμετέροις ἐπιτιμῶντας ὅταν ᾖ δεῖξαι βέλτιον ἐκείνους πράττοντας ὑμῶν. ὅτε δ᾽ ὑμεῖς καλῶς ποιοῦντες, καὶ κατὰ τὰς κοινὰς πράξεις καὶ κατὰ τὴν ὁμόνοιαν, καὶ κατὰ τὰ ἄλλα πάντα, ἄμεινον ἐκείνων πράττετε, τοῦ χάριν ἂν τῶν ὑμετέρων αὐτῶν ἐθῶν ὀλιγωροῦντες ἐκεῖνα διώκοιτε; εἰ γὰρ καὶ κατὰ τὸν λογισμὸν ἐκεῖνα φανείη βέλτιω, διά γε τύχης ἕνεκα, ἣ παρὰ ταῦτα ἀγαθῇ κέχρησθε, ἐπὶ τούτων ἄξιον μεῖναι. εἰ δὲ δεῖ παρὰ πάντα ταῦτ᾽ εἰπεῖν ὃ δίκαιον ἡγοῦμαι, ἐκεῖνο ἔγωγ᾽ ἂν εἴποιμι. οὐκ ἔστι δίκαιον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοὺς λακεδαιμονίων νόμους οὐδὲ τοὺς θηβαίων λέγειν, ἐπὶ τῷ τοὺς ἐνθάδε λυμαίνεσθαι. οὐδὲ δι᾽ ὧν μὲν ἐκεῖνοι μεγάλοι διὰ ὀλιγαρχίας καὶ δεσποτείας εἰσί, κἂν ἀποκτεῖναι

βούλεσθαι τὸν παρ' ἡμῖν τούτων τί κατασκευάσαντα, ἀλλὰ δι' ὧν ὁ παρ' ἡμῖν δῆμος εὐδαίμων, ταῦθ' ὡς ἂν ἐλέγειν δεῖ λεγόντων τινῶν, ἐθέλειν ἀκούειν. ἔστι τοίνυν τίς πρόχειρος λόγος, ὡς ἄρα καὶ παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῶν προγόνων πολλὰ ἀγαθὰ εἰργασμένοι τινὲς, οὐδενὸς ἠξιοῦντο τούτου, ἀλλ' ἀγαπητῶς ἐπιγράμματος ἐν τοῖς ἑρμαῖς ἐτύγχανον. καὶ ἴσως τοῦθ' ὑμῖν ἀναγνώσεται τὸ ἐπίγραμμα. ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι τοῦτον τὸν λόγον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι κατὰ πολλὰ ἀσύμφορον εἶναι τῇ πόλει λέγεσθαι. πρὸς δὲ, καὶ οὐ δίκαιον. εἰ μὲν γὰρ ἀναξίους εἶναί τις φήσει κἀκείνους τιμᾶσθαι, τίς ἄξιος εἰπάτω, εἰ μήτε τῶν πρότερον μηδείς, μήτε τῶν ὕστερον, εἰ δὲ μηδένα φήσει, συναχθεσθείην ἂν ἔγωγε τῇ πόλει, εἰ μηδεὶς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ γέγονεν ἄξιος εὖ παθεῖν. καὶ μὴν εἴγε ὁμολογῶν ἐκείνους εἶναι σπουδαίους, μὴ τετυχηκότας δείξει μηδενὸς, τῆς πόλεως ὡς ἀχαρίστου δήπου κατηγορεῖ. ἔστι δὲ οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχοντα. οὐδὲ ὀλίγου δεῖν. ἀλλ' ἐπειδάν τις οἶμαι κακουργῶν ἐπὶ μὴ προσήκοντα πράγματα τοὺς λόγους μεταφέρῃ, δυσχερεῖς ἀνάγκη φαίνεσθαι. ὡς δὲ τἀληθὲς τ'

ἔχει

ἔχει καὶ δίκαιόν ἐστι λέγειν, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ. ἦσαν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πολλοὶ τῶν πρότερον σπουδαῖοι. καὶ ἡ πόλις ὑμῶν ἐτίμα καὶ τότε τοὺς ἀγαθούς. αἱ μέντοι τιμαὶ καὶ τἄλλα πάντα, τὰ μὲν τότε, ἦν ἐπὶ τοῖς τότε ἔθεσι. τὰ δὲ νῦν, ἐπὶ τοῖς νῦν. πρὸς οὖν τί τοῦτο λέγω; ὅτι φήσαιμ' ἂν ἔγωγε ἐκείνους, οὐκ ἔστιν ὅτου παρὰ τῆς πόλεως οὐ τυχεῖν ὧν ἐβουλήθησαν. τίνι χρώμενος τεκμηρίῳ; ὅτι Λυσιμάχῳ δωρεὰν ἑνὶ τῶν τότε χρησίμων, ἑκατὸν μὲν ἐν Εὐβοίᾳ πλέθρα γῆς πεφυτευμένης ἔδωσαν, ἑκατὸν δὲ ψιλῆς. ἔτι δὲ ἀργυρίου μνᾶς ἑκατόν, καὶ τέτταρας τῆς ἡμέρας δραχμάς. καὶ τούτων ψήφισμά ἐστιν Ἀλκιβιάδου, ἐν ᾧ ταῦτα γέγραπται. τότε μὲν γὰρ ἡ πόλις ἡμῶν καὶ γῆς εὐπόρει καὶ χρημάτων. νῦν δὲ εὐπορήσει, δεῖ γὰρ οὕτω λέγειν, καὶ μὴ βλασφημεῖν. καίτοι, τίν' οὐκ ἂν οἴεσθε νῦν τὸ τρίτον μέρος τούτων ἀντὶ τῆς ἀτελείας ἑλέσθαι. ὅτι τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λάβε μοι τὸ ψήφισμα τουτί. λέγε.

Ψήφισμα.

Ὅτι μὲν τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ τοῖς προγόνοις ὑμῶν ἔθος ἦν τοὺς χρηστοὺς τιμᾶν,

δηλοῖ τὸ ψήφισμα τουτί. εἰ δὲ μὴ τοῖς αὐτοῖς
οἷς περ ἡμεῖς νῦν, ἕτερόν τι τοῦτ' ἂν εἴη. εἰ
τοίνυν μήτε λυσίμαχον, μήτ' ἄλλον μηδένα
μηδὲν εὑρῆσθαι παρὰ τῶν προγόνων ἡμῶν
συγχωρήσαιμεν, τί μᾶλλον οἷς ἐδόμεν νῦν
ὑμεῖς, διὰ τοῦτο δικαίως ἂν ἀφαιρεθεῖεν. οὐ γὰρ
οἱ μὴ δόντες ἃ μὴ δοκεῖ, δεινόν εἰσιν οὐδὲν
εἰργασμένοι. ἀλλ' οἱ δόντες μὲν, πάλιν ὕ-
στερον μηδὲν ἐγκαλοῦντες ἀφαιρούμενοι. εἰ μὲν
γάρ τις ἔχει δεῖξαι κἀκείνους ὧν ἔδοσαν τῳ
τί τοῦτ' ἀφῃρημένους, συγχωρῶ καὶ ὑμᾶς
ταυτὸ τοῦτο ποιῆσαι. καίτοι τόγε αἰσχρὸν, ὁμοί-
ως. εἰ δὲ μηδεὶς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τοῦτ' ἔχει
δεῖξαι γεγονὸς, τίνος εἵνεκα ἐφ' ἡμῶν πρώ-
των καταδειχθείη τοιοῦτον ἔργον. χρὴ τοίνυν ὦ
ἄνδρες ἀθηναῖοι κἀκεῖνο ἐνθυμεῖσθαι καὶ ὁρᾶν
ὅτι νῦν ὀμωμοκότες κατὰ τοὺς νόμους δικά-
σειν ἥκετε, οὐχὶ τοὺς λακεδαιμονίων, οὐδὲ τοὺς
θηβαίων, οὐδ' οἷς ποτε ἐχρήσαντο οἱ πρῶτοι
τῶν προγόνων, ἀλλὰ καθ' οὓς ἔλαβον τὰς ἀ-
τελείας, οὓς ἀφαιρεῖται νῦν οὗτος τῷ νό-
μῳ. καὶ περὶ ὧν ἂν νόμοι μὴ ὦσι, γνώμῃ τῇ
δικαιοτάτῃ κρίνειν καλῶς. τὸ τοίνυν τῆς γνώ-
μης, πρὸς ἅπαντα ἀνενέγκατε τὸν νόμον.

ἆρ' οὖν δί-

ἆρ' οὖν δίκαιον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοὺς εὐεργέτας τιμᾶν; δίκαιον. τί δαί, ὅσ' ἂν δῶ τις ἅπαξ, δίκαιον ἔχειν ἐᾶν; δίκαιον. ταῦτα τοίνυν αὐτοί τε ποιεῖτε ἵνα εὐορκῆτε, καὶ τοὺς προγόνους ὀργίζεσθε, ἐάν μή τις φῇ ποιεῖν. καὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα λέγοντας παραδείγματα ὡς ἄρα ἐκεῖνοι μεγάλα εὖ παθόντες οὐδένα ἐτίμησαν, καὶ πονηροὺς καὶ ἀπαιδεύτους ἡγεῖσθε εἶναι. πονηροὺς μὲν, διότι καταψεύδονται τῶν προγόνων ὑμῶν ὡς ἀχαρίστων. ἀμαθεῖς δὲ, διότι ἐκεῖνο ἀγνοοῦσιν, ὅτι εἰ τὰ μάλιστα ταῦθ' οὕτως εἶχεν, ἀρνεῖσθαι μᾶλλον ἢ λέγειν αὐτοῖς προσῆκεν. οἶμαι τοίνυν καὶ τοῦτον τὸν λόγον λεπτίνην ἐρεῖν, ὡς τὰς εἰκόνας καὶ τὴν σίτησιν οὐκ ἀφαιρεῖται τῶν εἰληφότων ὁ νόμος. οὐδὲ τῆς πόλεως τὸ τιμᾶν τοὺς ὄντας ἀξίους. ἀλλ' ἐξέσται καὶ χαλκοῦς ἱστάναι, καὶ σίτησιν διδόναι, καὶ ἄλλ' ὅ, τι ἂν βούλησθε πλὴν τούτου. ἐγὼ δ' ὑπὲρ ὧν μὲν τῇ πόλει καταλιπεῖν φήσει, τοσοῦτον λέγω. ὅτι ἂν ἐδώκατε τῷ προτέρῳ τι τοῦτ' ἀφέλησθε, καὶ τὰς ὑπολοίπους ἀπίστους ποιήσετε πάσας δωρεάς, τί γὰρ ἔσται πιστότερον, τὸ τῆς εἰκόνος, ἢ τὸ τῆς σιτήσεως, ἢ τὸ τῆς ἀτελείας, ἣν προτέροις τισὶ

ὧν

δόντες ἀφῃρημένοι φανεῖσθε. ἔτι δ' εἰ μηδὲν ἔμελλε τοῦτ' ἔσεσθαι δυσχερές, οὐδ' ἐκεῖνο καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι εἰς τοιαύτην ἄγειν ἀνάγκην τὴν πόλιν, δι' ἣν ἅπαντας ὅσους τῶν αὐτῶν ἀξιώσει τοῖς τὰ μέγιστα εὐεργετοῦσιν. ἢ μὴ ταῦτα ποιοῦσα, χάριν τισὶν οὐκ ἀποδώσει, μεγάλων μὲν οὖν εὐεργεσιῶν, οὔθ' ἡμῖν συμφέρει συμβαίνειν πολλάκις καιρόν, οὔτ' ἴσως ῥᾴδιον αἰτίῳ γενέσθαι. μετρίων δέ, καὶ ὧν ἐν εἰρήνῃ τις καὶ πολιτείᾳ δύναιτ' ἂν ἐφικέσθαι, εὐνοίας, δικαιοσύνης, ἐπιμελείας, τῶν τοιούτων, καὶ συμφέρειν ἔμοι γε δοκεῖ, καὶ χρῆναι διδόναι τὰς τιμάς. δεῖ τοίνυν μεμερίσθαι καὶ τὰς τῶν δωρεῶν. ἵν' ἧς ἂν ἄξιος ὢν ἕκαστος φαίνηται, ταύτην παρὰ τοῦ δήμου λαμβάνῃ τὴν δωρεάν. ἀλλὰ μήν, ὑπὲρ ὧν γε τοῖς εὑρημένοις τὰς τιμὰς καταλιπεῖν φήσει, οἱ μὲν ἁπλοῦ πάνυ καὶ δίκαια ἂν εἴποιεν πάνθ' ὅσα τῶν αὐτῶν ἕνεκα αὐτοῖς ἔδοτε εὐεργεσιῶν ἀξιοῦντες ἔχειν. οἱ δὲ φενακίζειν τὸν ὡς καταλείπεσθαί τι λέγοντα αὐτοῖς. ὁ γὰρ ἄξια τῆς ἀτελείας εὖ πεποιηκέναι δόξας, καὶ ταύτην παρ' ὑμῶν λαβὼν τὴν τιμὴν μόνην, ἢ ξένος ἢ καί τις πολίτης, ἐπειδὰν ἀφαιρεθῇ

ταύτην

ταύτην, τίν' ἔχει λοιπὴν δωρεὰν λεπτίνης. οὐδεμίαν δήπου. μὴ τοίνυν δι' ἃ μὲν τούς τῶνδε κατηγορεῖν ὡς φαύλων, ἐκείνους ἀφαιρεῖ, δι' ἃ δ' αὖ καταλιπεῖν ἐκείνοις φήσεις τούσδε, ὃ μόνον λαβόντες ἔχουσι, τοῦτ' ἀφέλῃ. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, οὐκ εἰ τῶν πάντων ἀδικήσομέν τινα, ἢ μείζονα ἢ ἐλάττονα, δεινόν ἐστιν. ἀλλ' εἰ τὰς τιμὰς ἃς ἂν αὐτοὶ ποιήσωμέν τινας, ἀπίστους καταστήσομεν, οὐδ' ὁ πλεῖστος ἔμοιγε λόγος περὶ τῆς ἀτελείας ἐστίν. ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ μὴ πονηρὸν ἔθος τὸν νόμον εἰσάγειν, καὶ τοιοῦτον, δι' οὗ πάνθ' ὅσα ὁ δῆμος δίδωσιν ἄπιστα ἔσται. ὃν τοίνυν κακουργότατον οἴονται λόγον εὑρηκέναι πρὸς τὸ τὰς ἀτελείας ὑμᾶς ἀφελέσθαι πεῖσαι, βέλτιόν ἐστι προειπεῖν, ἵνα μὴ λάθητε ἐξαπατηθέντες. ἐροῦσι γὰρ ὅτι ταῦθ' ἱερῶν ἐστιν ἅπαντα τὰ ἀναλώματα. αἱ χορηγίαι. καὶ αἱ γυμνασιαρχίαι. δεινὸν οὖν εἰ τῶν ἱερῶν ἀτελής τις ἀφεθήσεται. ἐγὼ δέ, τὸ μὲν τινὰς οἷς ὁ δῆμος ἔδωκεν ἀτελεῖς εἶναι τούτων, δίκαιον ἡγοῦμαι. ὃ δὲ νῦν οὗτοι ποιήσουσιν ἐὰν ἄρα ταῦτα λέγωσι τοῦτ' εἶναι δεινὸν νομίζω. εἰ γὰρ ἃ κατὰ μηδένα ἄλλον ἔχουσι τρόπον δεῖξαι δίκαιον ὑμᾶς ἀφελέσθαι,

ταῦτ' ἐπὶ τῷ τῶν θεῶν ὀνόματι ποιεῖν ζη-
τήσουσι, πῶς οὐχὶ κἀσεβέστατον ἔργον καὶ δει-
νότατον πράξουσι; χρὴ γὰρ ὥς ἔμοι γε δοκεῖ,
πάνθ' ὅσα τίς πράττει τοὺς θεοὺς ἐπιφημίζων
τοιαῦτα φαίνεσθαι, οἷα μηδ' ἂν ἐπ' ἀνθρώπου
πραχθέντα, πονηρὰ φανείη. ὅτι δ' οὐκ ἔστι
ταὐτὸ ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν καὶ λειτουργιῶν,
ἀλλ' οὗτοι τὸ τῶν λειτουργιῶν ὄνομα ἐπὶ τὸ τῶν
ἱερῶν μεταφέροντες ἐξαπατᾷν ζητοῦσι,
λεπτίνην αὐτὸν ὑμῖν ἐγὼ παρέχομαι μάρ-
τυρα. γράφων γὰρ ἀρχὴν τοῦ νόμου, λεπτί-
νης εἰπέφησιν ὅπως, ἂν οἱ πλουσιώτατοι
λειτουργῶσιν, μηδένα ἀτελῆ εἶναι, πλὴν τῶν
ἀφ' ἁρμοδίου καὶ ἀριστογείτονος. καίτοι, εἰ
τὴν ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν ταὐτὸ, καὶ λειτουργι-
ῶν, τί τοῦτο μαθὼν προσέγραψεν. οὐδὲ γὰρ τού-
τοις ἀτέλεια τῶν γε ἱερῶν ἐστι δεδομένη. ἵνα
δὲ εἰδῆτε ὅτι ταῦτα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, λά-
βε μοι πρῶτον μὲν τῆς στήλης τὰ ἀντίγραφα.
εἶτα τὴν ἀρχὴν τοῦ νόμου τοῦ λεπτίνου. λέγε.
Αντίγραφα στήλης. Ακούετε τῶν ἀντιγρά-
φων τῆς στήλης ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἀτελεῖς
αὐτοὺς εἶναι κελευόντων, πλὴν ἱερῶν; λέγε
δὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ νόμου τοῦ λεπτίνου.

Νόμος

Νόμος.

Καλῶς. κατάθου. γράψας ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, μηδένα εἶναι ἀτελῆ, προσέγραψε, πλὴν τῶν ἀφ' ἁρμοδίου καὶ ἀριστογείτονος. καίτοι εἰ μὴ τίνος εἵνεκα, εἴγε τὸ τῶν ἱερῶν τέλος δεῖ λειτουργεῖν; αὐτὸς γὰρ οὑτωσὶ τἀναντία τῇ στήλῃ γεγραφὼς, ἂν ταῦτα λέγῃ φανήσεται. ἡδέως δ' ἂν ἔγωγε πυθοίμην λεπτίνην, τίνος αὐτοῖς τὴν ἀτέλειαν, ἢ σὺ νῦν καταλείπειν φήσεις, ἢ ἐκείνους τότε δοῦναι, τὰς λειτουργίας, ὅταν εἶναι φῂς ἱερῶν; τῶν μὲν γὰρ εἰς τὸν πόλεμον πασῶν εἰσφορῶν καὶ τριηραρχιῶν ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων οὐκ εἰσὶν ἀτελεῖς: τῶν δέ γε λειτουργιῶν εἴπερ εἰσὶν ἱερῶν, οὐδ' ἔχουσι. ἀλλὰ μὴν, γεγραπταί γε ἀτελεῖς αὐτοὺς εἶναι. τίνος; ἢ τοῦ μετοικίου; τοῦτο γὰρ λοιπόν. οὐ δήπου. ἀλλὰ τῶν ἐγκυκλίων λειτουργιῶν, ὡς ἥτε στήλη δηλοῖ, καὶ σὺ προσδιώρισας ἐν τῷ νόμῳ, καὶ μαρτυρεῖ πᾶς ὁ πρὸ τοῦ χρόνος γεγονὼς, ἐν ᾧ τοσούτῳ τὸ πλῆθος ὄντι, οὔτε φυλὴ πώποτε ἐνεγκεῖν ἐτόλμησεν οὐδεμία οὐδένα τῶν ἀπ' ἐκείνων χορηγὸν, οὔτε ἐνεχθεῖσιν αὐτοῖς ἄλλος οὐδεὶς ἀντιδοῦναι, οἷς οὐκ

ἀκούσομαι ἐναντία τολμᾷ λέγειν. ἔτι τοίνυν ἴσως ἐπισύροντες ἐροῦσιν, ὡς μεγαρεῖς καὶ μεσσήνιοί τινες εἶναι φάσκοντες, ἔπειτα ἀτελεῖς εἰσιν ἀθρόοι παμπληθεῖς ἄνθρωποι, καὶ τινὲς ἄλλοι δοῦλοι καὶ μαστιγίαι, λυκίδας, καὶ διονύσιος, καὶ τοιούτους τινὰς ἐξειλεγμένοι. ὑπὲρ δὴ τούτων, ὧδε ποιήσατε. ὅταν ταῦτα λέγωσι, κελεύετε εἴπερ ἀληθῆ λέγουσι πρὸς ὑμᾶς, τὰ ψηφίσματα ἐν οἷς ἀτελεῖς εἰσιν οὗτοι, δεικνύναι. οὐ γάρ ἐστ' οὐδεὶς ἀτελὴς παρ' ὑμῖν, ὅτῳ μὴ ψήφισμα ἢ νόμος δέδωκε τὴν ἀτέλειαν, πρόξενοι μέντοι πολλοὶ διὰ τῶν πολιτευομένων γεγόνασι παρ' ὑμῖν τοιοῦτοι, ὧν εἷς ἐστιν ὁ λυκίδας ἀλλ' ἕτερον πρόξενον ἐστ' εἶναι, καὶ ἀτέλειαν εὑρῆσθαι. μὴ δὴ παραγόντων ὑμᾶς· μὴ δ' ὅτι δοῦλος ὢν ὁ λυκίδας, καὶ ὁ διονύσιος καί τις ἄλλος ἴσως διὰ τοὺς μισθοῦ τὰ τοιαῦτα γράφοντας, ἑτοίμως πρόξενοι γεγόνασι. διὰ τοῦθ' ἑτέρους ἀξίους καὶ ἐλευθέρους καὶ πολλῶν ἀγαθῶν αἰτίους, ἃς ἔλαβον δικαίως παρ' ὑμῶν δωρεάς, ἀφελέσθαι ζητούντων. πῶς γὰρ καὶ κατὰ τοῦτο οὐχὶ δεινότατ' ἂν πεπονθὼς ὁ χαβρίας φανείη, μόνον ἐξαρκέσει τοῖς τὰ τοιαῦτα πολιτευομένοις

τὸν ἐκεῖ

τὸν ἐκείνου δοῦλον Λυκίδαν πρόξενον ὑμέτερον πεποιήκασι. ἀλλ' εἰ καὶ διὰ τοῦτο πάλιν τῶν ἐκείνῳ τι δοθέντων ἀφέλοιντο, τὸ ταῦτ' αἰτιᾶν λέγοντες ψευδῆ, οὐ γάρ ἐστιν οὐδ' οὗτος, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς πρόξενος ὢν ἀτελὴς ὅτῳ μὴ διαρρήδην ἀτέλειαν ἔδωκεν ὁ δῆμος, τούτοις δ' οὐκ ἔδωκεν, οὐδ' ἔξεστιν οὐχὶ δεικνύναι, λόγῳ δ' ἂν ἀναισχυντῶσιν, οὐχὶ καλῶς ποιήσουσιν. ὃ τοίνυν μάλιστα πάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι φυλάξασθαι, τοῦτ' εἰπεῖν ἔτι βούλομαι. εἰ γάρ τις πάντα ὅσα λεπτίνης ἐρεῖ περὶ τοῦ νόμου διδάσκων ὡς καλῶς κεῖται, συγχωρήσειεν ἀληθῆ λέγειν αὐτόν, ἕν γε αἰσχρὸν οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο ἀναιρεθείη. ὃ συμβήσεται διὰ τοῦ νόμου κυρίου γενομένου τῇ πόλει. τί οὖν τοῦτ' ἐστί; τὸ δοκεῖν ἐξηπατηκέναι τοὺς ἀγαθόν τι ποιήσαντας. ὅτι μὲν τοίνυν τοῦτο ἕν τι τῶν αἰσχρῶν ἐστι, πάντας ἂν ἡγοῦμαι φῆσαι. ὅσῳ δ' ὑμῖν τῶν ἄλλων αἴσχιον, ἀκούσατέ μου. ἔστιν ὑμῖν νόμος ἀρχαῖος, τῶν καλῶς δοκούντων ἔχειν, ἐάν τις ὑποσχόμενός τι τὸν δῆμον ἐξαπατήσῃ, κρίνειν. κἂν ἁλῷ, θανάτῳ ζημιοῦν. εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθε δὲ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ ἐφ' ᾧ τοῖς ἄλλοις θάνατον τὴν ζημίαν ἐτάξατε

τοῦτ' αὐ

τοῦτ' αὐτοὶ ποιοῦντες φανήσεσθε; μή, πάντα μὲν εὐλαβεῖσθαι δεῖ ποιεῖν, καὶ τὰ δοκοῦντα καὶ ὄντα αἰσχρά. μάλιστα δὲ ταῦτα, ἐφ' οἷς τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς τις ἔχων ὁρᾶται. οὐδὲ γὰρ ἀμφισβήτησις ἔτι καταλείπεται τὸ μὴ ταῦτα ποιεῖν, ἃ πονηρά τις αὐτὸς ἔκρινεν εἶναι πρότερον. ἔτι τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖνο εὐλαβεῖσθαι δεῖ, ὅπως μηδὲν ὧν ἰδίᾳ φυλάξαισθ' ἄν, τοῦτο δημοσίᾳ ποιοῦντες φανήσεσθε. ὑμῶν τοίνυν, οὐδ' ἂν εἷς οὐδὲν ὧν ἰδίᾳ τινὶ δοίη, τοῦτ' ἀφέλοιτο πάλιν, ἀλλ' οὐδ' ἐπιχειρήσειεν ἄν. μὴ τοίνυν μηδὲ δημοσίᾳ τοῦτο ποιήσητε, ἀλλὰ κελεύετε τούτους τοὺς λέγοντας ὑπὲρ τοῦ νόμου, εἴ τινα τῶν εὑρημένων τὴν δωρεὰν, ἀνάξιον εἶναι φασίν, ἢ μὴ πεποιηκότα ἐφ' οἷς εὕρετο ἔχειν, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν ἐγκαλοῦσί τινι, γράφεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὃν παρεισφέρομεν νῦν ἡμεῖς, ἢ θέντων ἡμῶν ὥσπερ ἐγγυώμεθα καὶ φαμὲν θήσειν, ἢ θέντων αὐτῶν ὅταν πρῶτον γίγνωνται νομοθέται. ἔστι δ' ἑκάστῳ τις αὐτῶν ὡς ἔοικεν ἐχθρός. τῷ μὲν Διόφαντος, τῷ δ' Εὔβουλος. τῷ δ' ἴσως ἄλλος τίς. εἰ δὲ τοῦτο φεύξονται καὶ μὴ ἐθελήσουσι ποιεῖν, σκο-

ε πεῖτε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι εἰ καλῶς ὑμῖν

ἔχει, ἃ τούτων ἕκαστος ὀκνεῖ τοὺς ἐχθροὺς ἀφαι-
ρούμενος ὀφθῆναι, ταῦθ' ὑμᾶς τοὺς εὐεργέ-
τας ἀφῃρημένους φαίνεσθαι. καὶ τοὺς εὖ τί πε-
ποιηκότας ὑμᾶς, οἷς οὐδεὶς ἂν ἐγκαλέσαι νό-
μῳ τὰ δοθέντα ἀπολωλεκέναι δι' ὑμῶν ἀ-
θρόα, παρὸν εἴ τις ἄρα ἐστὶν ἀνάξιος εἷς ἢ δύο
ἢ πλείους, γραφῇ διὰ τούτων ταυτὸ τοῦτο πα-
θεῖν κατ' ἄνδρας κριθέντας. ἐγὼ μὲν γὰρ
ὑπολαμβάνω ταῦτα καλῶς ἔχειν, οὐδέ γε
ἀξίως ὑμῶν. σκοπῶ δὲ καὶ τοῦτο. καὶ μὴν, οὐδ'
ἐκείνου γε ἀποστατέον τοῦ λόγου, ὅτι τῶν μὲν
ἀξίας τότε ἐδώκαμεν τὴν ἐξέτασιν τὴν δὲ δί-
καιον λαμβάνειν, ὅτε τούτων οὐδεὶς ἀντεῖ-
πε. μετὰ ταῦτα δ' ἐᾶν, εἴ τι μὴ πεπόνθατε
ὑπ' αὐτῶν ὕστερον κακόν. εἰ δ' οὗτοι τοῦτο φή-
σουσι, δεῖξαι μὲν γὰρ οὐχ ἕξουσι, δεῖ κεκολασ-
μένους αὐτοὺς περὶ αὐτὰ τἀδικήματα φαί-
νεσθαι. εἰ δὲ μηδενὸς ὄντος τοιούτου τὸν νόμον
ποιήσετε κύριον, δόξετε φθονήσαντες, οὐχὶ
πονηροὺς λαβόντες, ἀφῃρῆσθαι. ἔστι δὲ πάντα
μὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν ὅσα ἐστὶ τὰ ὀνείδη, φευκτέον.
τοῦτο δὲ πάντων μάλιστα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι
διατί; ὅτι παντάπασι φύσεως καὶ κακίας
σημεῖόν ἐστιν ὁ φθόνος. καὶ οὐκ ἔχει πρόφασιν
δι' ἣν

δι' ὃν ἂν τύχοι συγγνώμης ὁ τοῦτο πεπονθώς. εἶτα καὶ οὐδ' ἔστιν ὄνειδος, ὅτου πορρωτάτω ἐστὶν ἡ πόλις ἡμῶν, ἢ τὸ φθονερὰ δοκεῖν εἶναι, πάντων ἀπέχουσα τῶν αἰσχρῶν. τεκμήρια δ' ἡλίκα τούτου, θεωρήσατε. πρῶτον μὲν γὰρ μόνοι τῶν πάντων ἀνθρώπων, ἐπὶ τοῖς τελευτήσασι δημοσίᾳ τὰς ταφὰς ποιεῖσθε, καὶ λόγους ἐπιταφίους, ἐν οἷς κοσμεῖτε τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔργα. καίτοι τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἐπιτήδευμα, ζηλούντων ἀρετήν, οὐ τοῖς ἐπὶ ταύτῃ τιμωμένοις φθονούντων. εἶτα μεγίστας δίδοτε ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου δωρεάς, τοῖς τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας νικῶσι τοὺς στεφανίτας. καὶ οὐχ ὅτι τῇ φύσει τούτων ὀλίγοις μέτεστιν, ἐφθονήσατε τοῖς ἔχουσιν. οὐδ' ἐλάττους ἐνείματε τὰς τιμὰς διὰ ταῦτα. πρὸς δὲ τούτοις τοιοῦτοις οὖσιν, οὐδεὶς πώποτε τὴν πόλιν ἡμῶν εὖ ποιῶν, δοκεῖ νικῆσαι τοσαύτας ὑπερβολὰς τῶν δωρεῶν, ἃς ἀντευποιεῖ, προέχηται. ἔστι τοίνυν ἅπαντα ταῦτα ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαιοσύνης, ἀρετῆς, μεγαλοψυχίας ἐπιδείγματα. μὴ τοίνυν δι' ἃ πάλαι παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἡ πόλις εὐδοξεῖ, ταῦτ' ἀνέλητε νῦν. μὴ δ' ἵνα Λεπτίνης ἰδίᾳ τισίν, οἷς ἀηδῶς

ἀγνῶς ἔχει, ἐπηρεάσῃ, τῆς πόλεως ἀφέλησθε
καὶ ὑμῶν αὐτῶν, ἣν διὰ παντὸς ἀεὶ τοῦ χρό-
νου δόξαν κέκτησθε καλήν. μὴ δ' ὑπολαμ-
βάνετε εἶναι τὸν ἀγῶνα τόνδε, ὑπὲρ ἄλλου τι-
νὸς ἢ τοῦ τῆς πόλεως ἀξιώματος. πότερον αὐ-
τὸ δεῖ σῶν εἶναι καὶ ὅμοιον τῷ προτέρῳ, ἢ με-
θεστάναι καὶ λελυμάνθαι. πολλὰ δὲ θαυμάζων
λεπτίνου κατὰ τὸν νόμον, ἓν μάλιστα τεθαύ-
μακα πάντων, εἰ ἐκεῖνο ἠγνόηκεν ὅτι ὥσπερ
ἂν εἴ τις μεγάλας τὰς τιμωρίας τῶν ἀδική-
ματων τάττοι, οὐκ ἂν αὐτός γε ἀδικεῖν παρα-
σκευάσαι δόξαι. οὕτως ἄν τις ἀναιρῇ τὰς τι-
μὰς τῶν εὐεργετῶν, οὐδ' αὐτὸς ποιεῖν ἀγα-
θὸν παρεσκευάσθαι δόξει. εἰ μὲν τοίνυν ἠγνόησε
ταῦτα, γένοιτο γὰρ ἂν καὶ τοῦτο, αὐτίκα δη-
λώσει. συγχωρήσει γὰρ ὑμῖν λῦσαι περὶ ὧν
αὐτὸς ἥμαρτεν. εἰ δὲ φανήσεται σπουδά-
ζων, καὶ ὑπὲρ διατεινόμενος κύριον ποι-
ῆσαι τὸν νόμον, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω πῶς ἐ-
παινέσω, ψέγειν δὲ οὐ βούλομαι. μηδὲν
οὖν φιλονείκει λεπτίνη. μὴ δὲ βιάζου τοιοῦ-
τον μηδὲν, δι' οὗ μήτ' αὐτὸς δόξεις εἶναι βελ-
τίων, μήθ' οἱ πεισθέντες σοι. ἄλλως τε
καὶ γεγενημένου σοι τοῦ ἀγῶνος ἀκινδύνου.
διὰ γὰρ

διὰ γὰρ τὸ τελευτῆσαι βάθιππον τὸν τουτονὶ
πατέρα ἀφεψίωνος, ὃς αὐτὸν ἔτ' ὄντα ὑπ-
εύθυνον ἐγράψατο, ἐξῆλθον οἱ τῆς κρίσεως
χρόνοι, καὶ νῦν περὶ αὐτοῦ τοῦ νόμου πᾶς ἐστιν
ὁ λόγος. τούτῳ δ' οὐδείς ἐστι κίνδυνος. καί-
τοι καὶ τοῦτο ἀκούω σε λέγειν, ὡς ἄρα τρεῖς ἄλλοι
τινὲς γραψάμενοι πρότεροι, τοῦτον οὐκ ἐπ-
εξῆλθον. εἰ μὲν οὖν ἐγκαλῶν αὐτοῖς λέγεις,
ὅτι σε οὐ κατέστησαν εἰς κίνδυνον, φιλοκιν-
δυνότατος εἶ πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ
τεκμήριον ποιῇ τοῦ τὰ δίκαια εἰρηκέναι,
λίαν εὐήθη ποιεῖς. τί γὰρ εἵνεκα τούτου βελ-
τίων ἐστὶν ὁ νόμος εἴ τις, ἢ τετελεύτηκε τῶν
γραψαμένων πρὶν εἰσελθεῖν, ἢ πεισθεὶς ὑπὸ
σοῦ διεγράψατο, ἢ καὶ ὅλως ὑπὸ σοῦ παρε-
σκευάσθη. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, οὐδὲ λέγειν κα-
λόν. ᾕρηνται δὲ τῷ νόμῳ σύνδικοι, καὶ μά-
λιστ' οἱ δεινοὶ λέγειν ἄνδρες. λεωδάμας
ἀχαρνεύς, καὶ ἀριστοφῶν ἀζηνιεύς, καὶ κηφι-
σόδοτος ἐκ κεραμέων, καὶ δεινίας ἐρχιεύς,
ἃ δὴ πρὸς τούτους ὑπολαμβάνοιτ' ἂν εἰκό-
τως, ἀκούσατε. καὶ σκοπεῖτε ἂν ὑμῖν δίκαια
φαίνηται. πρῶτον μὲν, πρὸς λεωδάμαντα,
οὗτος ἐγράψατο τὴν χαβρίου δωρεάν, ἐν ᾗ

τοῦ τῶν

τοῦτ' ἔνεστι τὸ περὶ ἀτελείας τῶν ἐκείνῳ τι δοθέντων. καὶ πρὸς ὑμᾶς εἰσελθὼν, ἡττήθη. οἱ νόμοι δὲ, οὐκ ἐῶσι δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν, οὔτε δίκας οὔτε εὐθύνας, οὔτε διαδικασίαν, οὔτ' ἄλλο τοιοῦτον οὐδὲν εἶναι. χωρὶς δὲ τούτων, ἀτοπώτατον ἂν πάντων συμβαίη, εἰ τότε μὲν τὰ χαβρίου παρ' ὑμῖν ἔργα, μεῖζον ἴσχυε τῶν λεωδάμαντος λόγων. ἐπειδὴ δὲ ταῦτά τε ὑπάρχει καὶ τὰ τῶν ἄλλων εὐεργετῶν προσγέγονε, τηνικαῦτα σύμπαντα ταῦτα, ἀσθενέστερα τῶν τούτου λόγων γίγνοιτο. καὶ μὴν, πρός γε ἀριστοφῶντα, πολλὰ καὶ δίκαια ἂν ἔχειν εἰπεῖν οἶμαι. οὗτος εὕρετο τὴν δωρεὰν παρ' ὑμῖν, ἐν ᾗ τοῦτ' ἐνῆν. καὶ οὐ τοῦτ' ἐπιτιμῶ. δεῖ γὰρ ἐφ' ὑμῖν εἶναι διδόναι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν οἷς ἂν βούλησθε. ἀλλ' ἐκεῖνό γε οὐχὶ δίκαιον εἶναί φημι, τὸ, ὅτε μὲν τοῦτ' ἔμελλεν ὑπάρξειν λαβόντι, μηδὲν ἡγεῖσθαι δεινόν. ἐπειδὴ δὲ ἑτέροις δέδοται, τηνικαῦτ' ἀγανακτεῖν καὶ πείθειν ὑμᾶς ἀφελέσθαι. καὶ μὴν γελάρχῳ, πέντε τάλαντα ἀποδοῦναι γέγραφεν οὗτος, ὡς παραχόντι τοῖς ἐν πειραιεῖ τοῦ δήμου, καὶ καλῶς ἐποίει. μὴ τοίνυν ἃ μὲν ἦν ἀμάρτυρα, ταῦτ' ἐπὶ τοῦ

τοῦ δήμου προφάσει διὰ σοῦ δεδόσθαι. ὧν
δ' αὐτὸς ὁ δῆμος μαρτυρίας ἔστησεν ἐν τοῖς
ἱεροῖς ἀναγράψας, καὶ πάντων συνίσασι,
ταῦτ' ἀφελέσθαι παραινεῖ. μὴ δ' ὁ αὐτὸς φαίνου
τά τε ὀφειλόμενα ὡς ἀποδοῦναι δεῖ γράφων,
καὶ ἅ τις παρὰ τοῦ δήμου κεκόμισται, ταῦτ'
ἀφελέσθαι παραινῶν. καὶ μὴν πρός γε Κηφι-
σόδοτον, τοσοῦτ' ἂν εἴποιμι. οὗτός ἐστιν οὐδε-
νὸς ἧττον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν λεγόντων
δεινὸς εἰπεῖν. πολὺ τοίνυν κάλλιον τῇ δεινό-
τητι ταύτῃ χρῆσθαι ἐπὶ τὸ τοὺς ἀδικοῦντας ὑ-
μᾶς κολάζειν, ἢ τοὺς ἀγαθοῦ τινος αἰτίους
ἀδικεῖν. εἰ γὰρ ἀπεχθάνεσθαί τισι δεῖ, τοῖς
ἀδικοῦσι τὸν δῆμον, οὐ τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦ-
σιν ἔγωγε νομίζω δεῖν. πρὸς τοίνυν Δεινίαν,
οὗτος ἴσως ἐρεῖ τὰς τριηραρχίας αὐτοῦ καὶ λειτουρ-
γίας. ἐγὼ δ' εἰ πολλοῦ τῇ πόλει Δεινίας ἄξιον
αὑτὸν παρέσχηκεν, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, νὴ τοὺς θε-
οὺς μᾶλλον ἂν παραινέσαιμι αὐτῷ τινα τι-
μὴν ὑμᾶς ἀξιοῦν δοῦναι, ἢ τὰς ἑτέροις πρό-
τερον δοθείσας ἀφελέσθαι κελεύειν. πολὺ γὰρ
βελτίονος ἀνδρός ἐστιν, ἐφ' οἷς αὐτὸς εὖ πε-
ποίηκεν ἀξιοῦν τιμᾶσθαι, ἢ ἐφ' οἷς ἕτεροι ποιή-
σαντες ἐτιμήθησαν, φθονεῖν. ὃ δὲ δὴ μέγιστον

ἁπάντων

ἁπάντων καὶ κοινὸν ὑπάρχει κατὰ πάντων τῶν συνδίκων τούτων, πολλάκις εἷς ἕκαστος πρότερόν τι πράγμασι σύνδικος γέγονεν. ἔστι δὲ καὶ μάλα ἔχων νόμος ὑμῖν καλῶς, οὐκ ἐπὶ τούτοις τεθείς. ἀλλ' ἵνα μὴ τὸ πρᾶγμα ὥσπερ ἐργασία τισὶν ᾖ καὶ συκοφαντία μὴ ἐξεῖναι χειροτονηθέντα ὑπὸ τοῦ δήμου πλέον, ἢ ἅπαξ συνδικῆσαι. τοὺς δὲ σώσοντας νόμῳ, καὶ διδάξοντας ὑμᾶς ὡς ἐπιτήδειός ἐστιν αὐτοὺς τοῖς ὑπάρχουσι νόμοις δεῖ πειθομένους φαίνεσθαι. εἰ δὲ μὴ γελοῖον, νόμῳ μὲν συνδικεῖν, νόμον δὲ αὐτοὺς παραβαίνειν ἕτερον. Ἀνάγνωθι λαβὼν τὸν νόμον αὐτοῖς, ὃν λέγω.

Νόμος.

Οὗτος ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ παλαιός ἐστ' ὁ νόμος, καὶ καλῶς ἔχων. ὃν ἐὰν σωφρονῶσι, φυλάξονται παραβαίνειν οὗτοι. ἐγὼ δ' ἔτι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπών, καταβήσομαι. ἔστι γὰρ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πάντας μὲν τοὺς νόμους ὑμῖν ὡς ἐγὼ νομίζω σπουδαστέον ὡς κάλλιστα ἔχειν, μάλιστα δὲ τούτους, δι' ὧν μικρὰν ἢ μεγάλην ἔστ' εἶναι τὴν πόλιν. εἰσὶ δὲ οὗτοι τίνες; οἵ τε τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσι, τὰς τι-

μὰς διδόντων, καὶ τοῖς τἀναντία πράττουσι τὰς τιμωρίας. εἰ γὰρ ἅπαντες ὡς ἀληθῶς τὰς ἐν τοῖς νόμοις ζημίας φοβούμενοι, τοῦ κακόν τι ποιεῖν ἀποσταῖεν, καὶ πάντες τὰς ἐπὶ ταῖς εὐεργεσίαις δωρεὰς ζηλώσαντες, ἃ χρὴ πράττειν προέλοιντο, τί κωλύει μεγίστην εἶναι τὴν πόλιν, καὶ πάντας χρηστούς, καὶ μηδένα εἶναι τὸν πονηρόν. ὁ τοίνυν νόμος οὗτος ὁ Λεπτίνου, οὐ μόνον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτ' ἀδικεῖ, ὅτι τὰς τιμὰς ἀναιρῶν τῶν εὐεργετῶν ἀχρεῖον τὴν ἐπιείκειαν τοῖς φιλοτιμεῖσθαι βουλομένοις καθίστησιν, ἀλλ' ὅτι καὶ παρανοίας δόξαν αἰσχίστην τῇ πόλει καταλείπει. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι, τῶν τὰ δεινότατα ἡμᾶς ἀδικούντων, ἐν ἑκάστῳ τίμημα ὑπάρχει διὰ τὸν νόμον, ὃς διαρρήδην λέγει, μὴ ἢ ὡς χρὴ τίμημα ὑπάρχειν ἐπὶ κρίσει πλέον, ἢ ἕν. ὁπότερον αὖ τὸ δικαστήριον τιμήσῃ. παθεῖν, ἢ ἀποτίσαι, ἀμφότερα δὲ, μὴ ἐξέστω. ἀλλ' οὐχ οὗτος ἐχρήσατο τούτῳ τῷ μέτρῳ. ἀλλ' ἐάν τις ἀπαιτήσῃ χάριν ὑμᾶς, ἄτιμος ἔστω φησί, καὶ ἡ οὐσία δημοσία ἔστω. δύο τιμήματα ταῦτα. εἶναι δὲ καὶ ἐνδείξεις καὶ ἀπαγωγάς. ἐὰν δὲ ἁλῷ, ἔνοχος ἔστω τῷ νόμῳ, ὃς κεῖται

ἐάν τις

ἐάν τις ὀφείλων ἄρχῃ τῷ δημοσίῳ, θάνατον λέγει. τοῦτο γάρ ἐς' ἐπ' ἐκείνῳ τὸ ἐπιτίμιον. οὐκοῦν τρία τιμήματα ταῦτα. πῶς οὖν οὐ σχέτλιον καὶ δεινὸν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, εἰ χαλεπώτερον εἶναι δόξει παρ' ὑμῖν, χάριν εὖ ποιήσαντα ἀπαιτεῖν, ἢ τὰ δεινότατα ἐργαζόμενον ληφθῆναι; αἰσχρὸς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ κακῶς ἔχων ὁ νόμος, καὶ ὅμοιος φθόνῳ τινὶ καὶ φιλονεικίᾳ. καὶ τὸ λοιπὸν ἐῶ. τούτοις δ' ἔτι τισὶ προσέοικεν ὁ γράφων χρῆσθαι. ὑμῖν δ' οὐχὶ πρέπει τὰ τοιαῦτα μιμεῖσθαι. οὐδ' ἀνάξια φαίνεσθαι φρονοῦντας ὑμῶν αὐτῶν. φέρε γὰρ πρὸς Διός, τί μάλιστα ἂν ἀπευξαίμεθα πάντες, καὶ τί μάλιστα ἐν ἅπασι διαπεπόνηται τοῖς νόμοις. ὅπως μὴ γενήσωνται οἱ περὶ ἀλλήλους φόνοι, περὶ ὧν ἐξαίρετος ἡ βουλὴ φύλαξ ἡ ἐν ἀρείῳ πάγῳ τέτακται. ἐν τοίνυν τοῖς περὶ τούτων νόμοις, ὁ Δράκων φοβερὸν κατασκευάζων καὶ δεινόν, τό, τινα αὐτόχειρα ἄλλον ἄλλου γίγνεσθαι, καὶ γράφων χερνίβων εἴργεσθαι τὸν ἀνδροφόνον, σπονδῶν, κρατήρων, ἱερῶν, ἀγορᾶς πάντα τἄλλα διελθὼν οἷς μάλιστα ἄν τινας ᾤετο ἐπισχεῖν τοῦ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, ὅμως οὐκ ἀφείλετο τὴν τοῦ δικαίου τάξιν,

ἀλλ' ἔθηκεν, ἐφ' οἷς ἐξεῖναι ἀποκτιννῦναι. κἂν ὅτῳ τις δράσῃ, καθαρὸν διώρισεν εἶναι. εἶτ' ἀποκτεῖναι μὲν δικαίως, ἔν γε τοῖς παρ' ὑμῖν νόμοις ἐξέσται. χάριν δ' ἀπαιτεῖν, ὅτε δικαίως, οὐδ' ὁποσοῦν, διὰ τὸν τούτου νόμον; μηδαμῶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ βούλεσθε δοκεῖν πλείω πεποιῆσθαι σπουδὴν, ὅπως μηδενὶ τῶν εὖ τι ποιούντων ὑμᾶς ἐξέσται κομίσασθαι, ἢ ὅπως μηδεὶς φόνος ἐν τῇ πόλει γενήσεται. ἀλλ' ἀναμνησθέντες τῶν καιρῶν παρ' οὓς εὖ πεπονθότες εὖ πεποιήκατε τοὺς εὑρομένους, καὶ τῆς Διοφάντου στήλης, περὶ ἧς εἶπε Φορμίων, ἐν ᾗ γέγραπται καὶ ὀμώμοσαι, ἄν τις ἀμύνων τι πάθῃ τῇ δημοκρατίᾳ τὰς αὐτὰς δώσειν δωρεὰς ἅς περ Ἁρμοδίῳ καὶ Ἀριστογείτονι, καταψηφίσασθε τοῦ νόμου. οὐ γὰρ ἔνεστ' εὐορκεῖν, εἰ μὴ τοῦτο ποιήσετε. πρὸς πάντα δὲ ταῦτα, ἐκεῖνο ἔτι ἀκούσατέ μου. οὐκ ἔνι τοῦτον ἔχειν καλῶς τὸν νόμον, ὃς περὶ τῶν προεληλυθότων καὶ μελλόντων ταυτὰ λέγει. μηδένα εἶναί φησιν ἀτελῆ, πλὴν τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. καλῶς. μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι. μηδ' ἂν τοιοῦτοί τινες γίγνωνται, Λεπτίνη; εἶτα τὰ πρὸ τοῦ κατε-

μέμφου

μέμφου, τί μὴ καὶ τὰ μέλλοντα ᾔδεις, ὅτι νὴ Δία πόῤῥω τοῦ τι τοιοῦτον ἐλπίζειν νῦν ἐσμεν. καὶ εἴη μέν γε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἀλλὰ χρή γε ἀνθρώπους ὄντας τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ νομοθετεῖν, οἷς μηδεὶς ἂν νεμεσήσαι. καὶ τἀγαθὰ μὲν προσδοκᾶν καὶ τοῖς θεοῖς εὔχεσθαι διδόναι, πάντα δὲ ἀνθρώπινα ἡγεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ ἂν λακεδαιμόνιοί ποτε ἤλπισαν εἰς τοιαῦτα πράγματα ἀφίξεσθαι, οὐδέ γε ἴσως συρακόσιοι τοπάλαι δημοκρατούμενοι, καὶ φόρους καρχιδονίους πραττόμενοι, καὶ πάντων τῶν περὶ αὐτοὺς ἄρχοντες, καὶ ναυμαχίᾳ νενικηκότες ἡμᾶς ὑφ᾽ ἑνὸς γραμματέως, ὃς ὑπηρέτης ἦν ὥς φασι, τυραννηθήσεσθαι. οὐδέ γε ὁ νῦν ὢν διονύσιος, ἤλπισεν ἄν ποτ᾽ ἴσως πλοίῳ στρογγύλῳ, καὶ στρατιώταις ὀλίγοις δίωνα ἐλθόντα ἐπ᾽ αὐτὸν, ἐκβαλεῖν τὸν τριήρεις πολλὰς, καὶ ξένους, καὶ πόλεις κεκτημένον. Ἀλλ᾽ οἶμαι τὸ μέλλον ἄδηλον πᾶσιν ἀνθρώποις. καὶ μικροὶ καιροὶ, μεγάλων πραγμάτων αἴτιοι γίνονται, διὸ δεῖ μετριάζειν ἐν ταῖς εὐπραξίαις, καὶ προορωμένους τὸ μέλλον φαίνεσθαι. πολλὰ δ᾽ ἄν τις ἔχοι λέγειν, καὶ διεξιέναι, περὶ τοῦ μηδ᾽ ἀμηγέπη μὴ καθ᾽ ἓν τοῦτον

ἔχειν καλῶς τὸν νόμον, μὴ δὲ συμφέρειν ὑμῖν. ἀλλ' ἵν' ἐν κεφαλαίῳ τοῦτο μάθητε, κἀγὼ παύσωμαι λέγων, ὃ δεῖ ποιήσατε. σκέψασθε παρ' ἄλληλα, καὶ λογίσασθε πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, τί τε συμβήσεται κατεψηφισμένοις ὑμῖν τοῦ νόμου, καὶ τί μή. εἶτα φυλάττετε καὶ μέμνησθε ἃ ἂν ὑμῖν ἐξ ἑκατέρου φανῇ, ἵνα ἕλησθε τὰ κρείττω. ἂν μὲν τοίνυν καταψηφίσησθε ὥσπερ ἡμεῖς κελεύομεν, οἱ μὲν ἄξιοι, τὰ δίκαια παρ' ὑμῶν ἕξουσιν. εἰ δέ τις ἐστ' ἀνάξιος, ὡς ἔσω πρὸς τοῦ τὴν δωρεὰν ἀφαιρεθῆναι, δίκην ἣν ἂν ὑμῖν δοκῇ, δώσει κατὰ τὸν παρεισενηνεγμένον νόμον. ἡ δὲ πόλις, πιστή, δικαία, πρὸς ἅπαντας ἀψευδὴς φανήσεται. ἐὰν δ' ἀποψηφίσησθε, ὃ μὴ ποιήσαιτε, οἱ μὲν χρηστοί, διὰ τοὺς φαύλους ἀδικήσονται, οἱ δὲ ἀνάξιοι συμφορᾶς ἑτέροις αἴτιοι γενήσονται. δίκην δ' οὐδ' ἡντινοῦν αὐτοὶ δώσουσιν. ἡ δὲ πόλις τἀναντία ὧν εἶπον, ἀρτίως δόξει, ἄπιστος, φθονερά, φαύλη παρὰ πᾶσιν εἶναι. οὔκουν ἄξιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοσαύτην βλασφημίαν, ἀντὶ καλῶν καὶ προσηκόντων ὑμῖν ἀγαθῶν ἑλέσθαι. καὶ γὰρ ἕκαστος ὑμῶν ἰδίᾳ μεθέξει τῆς δόξης τῶν κοινῇ γνωσθέντων. οὐ γὰρ

ἀγνοεῖ

ἀγνοεῖ γε τούτων οὐδείς, οὔτε τῶν πεπολιτευκότων οὔτε τῶν ἄλλων, ὅτι ἐν μὲν τῷ δικαστηρίῳ λεπτίνης πρὸς ὑμᾶς ἀγωνίζεται, ἐν δὲ τῇ τῶν καθημένων ὑμῶν ἑνὸς ἑκάστου γνώμῃ, φιλανθρωπία πρὸς φθόνον, καὶ δικαιοσύνη πρὸς κακίαν, καὶ πάντα τὰ χρηστὰ, πρὸς τὰ πονηρὰ ἀντιτάττεται. ὧν τοῖς βελτίοσι πειθόμενοι, καὶ κατὰ ταυτὰ ἡμῖν θέμενοι τὴν ψῆφον αὐτοί τε ἃ προσήκει δόξετ᾽ ἐγνωκέναι, καὶ τῇ πόλει τὰ κάλλιστα ἔσεσθε ἐψηφισμένοι. κἂν τις ἄρ᾽ ἔλθῃ πότε καιρός, οὐκ ἀπορήσετε τῶν ἐθελησόντων ὑπὲρ ὑμῶν κινδυνεύειν. ὑπὲρ οὖν τούτων ἁπάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς σπουδάζειν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως μὴ βιασθῆτε ἁμαρτεῖν. πολλὰ γὰρ ὑμεῖς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πολλάκις οὐκ ἐδιδάχθητε, ὡς ἔστι δίκαια, ἀλλ᾽ ἀφῃρέθητε ὑπὸ τῆς τῶν λεγόντων κραυγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀναισχυντίας, ὃ μὴ πάθοιτε νῦν. οὐ γὰρ ἄξιον. ἀλλ᾽ ἃ δίκαια ἐγνώκατε, ταῦτα φυλάττετε, καὶ μνημονεύετε, ἕως ἂν ψηφίσησθε, ἵν᾽ εὔορκον θῆσθε τὴν ψῆφον, κατὰ τῶν τὰ πονηρὰ συμβουλευόντων. θαυμάζω δ᾽ ἔγωγε, εἰ τοῖς μὲν τὸ νόμισμα διαφθείρουσι, θάνατος παρ᾽ ὑμῖν

ἐστὶν ἡ ζημία, τοῖς δ' ὅλην τὴν πόλιν κίβδηλον καὶ ἄπιστον ποιοῦσι, λόγον δώσετε. οὐ δή που γε ὦ ζεῦ καὶ θεοί, οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ πλείω λέγειν. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς, οὐδὲν ἀγνοεῖν τῶν εἰρημένων.

Τέλος.

ΛΙΒΑΝΙΟΥ

ΛΙΒΑΝΙΟΥ ΥΠΟΘΕΣΙΣ, ΤΟΥ ΠΕΡΙ ἀτελείας πρὸς λεπτίνην λόγου.

Ἡ τῶν ἀθηναίων πόλις, ἄλλοις τε ἐτίμα τοὺς εὐεργέτας, καὶ ἀτελείᾳ λειτουργιῶν. πολλῶν οὖν λαμβανόντων αὐτὴν, σπάνις ἐδόκει τῶν λειτουργησόντων εἶναι. διὰ τοῦτο λεπτίνης νόμον εἰσήνεγκεν, εἶναι μηδένα ἀτελῆ, μήτε τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι τῷ δήμῳ δοῦναι. τὸν δὲ ἀτέλειαν αἰτήσαντα, πάσχειν τὰ ἔσχατα. τοῦτον αὐτεγράψαντο τὸν νόμον, πρότερον μὲν ἄλλοι, μεθ' ὧν καὶ βάθιππος, καὶ οὐκ ἐπεξῆλθεν, ἢ χρήματα λαβὼν, ἢ νόσῳ περιπεσών. νῦν δὲ φορμίων καὶ κτήσιππος ὁ χαβρίου παῖς, καὶ τινὲς μετ' αὐτῶν, οἷς συνήγορος δημοσθένης γίνεται. ὁ μὲν οὖν λεπτίνης πλέον ἰσχύει τῷ συμφέροντι. τὴν γὰρ χρείαν προΐσχεται. ὁ δὲ δημοσθένης, τῷ τε ἐνδόξῳ καὶ τῷ δικαίῳ. καὶ τῷ δικαίῳ μὲν, ὅτι δίκαιόν ἐστι τοὺς εὖ ποιήσαντας, αὐτευπεπονθέναι

θῆναι. καὶ τοὺς ὀρθῶς ἀντιλαβόντας, τῶν δοθέντων μὴ ἀφαιρεῖσθαι. περὶ δὲ ἐνδόξῳ, διότι τάχα μὲν καὶ ἄλλοις αἴσχιον ἃ δεδώκασιν, ἀφαιρεῖσθαι, ἀθηναίοις δὲ οὐχ ἥκιστα, οἷς ἀντ' ἄλλου γνωρίσματος, τὸ μεγαλόψυχον προσεῖναι δοκεῖ. ἐπιδεικνύει δὲ ὅτι καὶ παρανόμως εἰσήνεγκε τὸν νόμον. λέγει γὰρ ἐχρῆν νόμον τὸν κελεύοντα ἀναιρεῖν πρῶτον τὸν ἐναντίον νόμον. καὶ τότε αὐτὸν τιθέναι νόμον, ἵνα μὴ ἀλλήλοις ἐναντίοι νόμοι εὑρίσκωνται.

